

Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi osuuskuntalain sekä osakeyhtiölain 14 luvun 7 §:n ja kaupparekisterilain 10 §:n muuttamisesta.

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.

Esityksen tarkoituksena on osuuskuntalain yhdenmukaistaminen uuden osakeyhtiölain kanssa sekä osuuskuntien omien pääomien kartuttamisedellytysten parantaminen. Yhdenmukaistamisen tavoitteena on poistaa sellaiset asialliset ja muodolliset erot osuuskuntalain ja osakeyhtiölain välillä, jotka eivät välittömästi johdu näiden yritysmuotojen erilaisesta perusrakenteesta. Tämän tavoitteen lakitekninen toteuttaminen edellyttäisi osuuskuntalain uudistamista kokonaisuudessaan. Kun toisaalta osakeyhtiölainsäädännön uudistus sisältää useitakin sellaisia ratkaisuja, jotka yhteisöoikeudelliset tasapuolisuusnäkökohdat huomioon ottaen olisi pikaisesti sisällytettävä myös osuuskuntalakiin, ehdotetaan näiden välttämättömien yhdenmukaistamistoimien toteuttamista osittaisuudistuksena ja kokonaisuudistuksen lykkäämistä myöhempään ajankohtaan.

Tämän mukaisesti ehdotetaan osuuskuntalakiin sisällytettäväksi uusia säännöksiä osuuskunnan tilinpäätöksestä ja sen julkisuudesta. Säännökset koskevat vertailutietojen antamista, arvonorotusten käyttöä sekä suurten osuuskuntien kohdalla myös varastovarauksen avointa kirjaamista ja rahoituslaskelman laatimista. Tilintarkastusta koskevaan lukuun ehdotetaan otettaviksi säännöksiä muun muassa ammatti-

tilintarkastajan käytöstä suurissa osuuskunnissa, tilintarkastajien tietojen anto-oikeudesta ja -velvollisuudesta sekä tilintarkastuskertomuksen julkisuudesta. Lisäksi ehdotetaan, että toiminimen kirjoitusoikeus osuuskunnissakin voitaisiin antaa muun muassa hallituksen jäsenelle asemakohtaisena, sekä että osuuskunta saisi su-lauttaa itseensä kokonaan omistamansa tytärosakeyhtiön.

Omien pääomien hankintaedellytyksiä ehdotetaan parannettaviksi lieventämällä pakollista vararahastosiirtoa koskevaa säännöstä sekä luomalla uusi vapaaehtoinen sijoitustyyppinen osuusmaksumuoto, lisäosuusmaksu. Osuuskunta voisi niin halutessaan ottaa sääntöihinsä määräyksen, jonka mukaan jäsenellä on oikeus osallistua osuuskuntaan yhdellä tai useammalla lisäosuusmaksulla, jolle olisi suoritettava osuuskunnan ylijäämästä korkoa. Säännöissä voitaisiin myös määrätä, että lisäosuusmaksuilla on parempi oikeus korkoon tai oikeus suurempaan korkoon kuin varsinaisilla osuusmaksuilla. Lisäosuusmaksu ei sen sijaan tuottaisi jäsenelle lisää äänioikeutta eikä muitakaan hallinnoimis-oikeuksia.

Lait on tarkoitettu saattaa voimaan 1 päivänä tammikuuta 1982.

SISÄLLYSLUETTELO

	Sivu		Sivu
YLEISPERUSTELUT	3	4. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja	11
1. Esityksen yhteiskunnallinen merkitys	3	4.1. Esityksen suhde muuhun lainsäädäntöön	11
1.1. Osuuskuntien taloudellinen merkitys	3	4.2. Esityksen ulkopuolelle jääviä kysymyksiä	11
1.2. Osuuskuntien toiminnan rahoittaminen ..	3	YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	12
1.3. Esityksen tavoitteet	4	1. Lakiehdotusten perustelut	12
1.3.1. Omien pääomien hankinta	4	1.1. Laki osuuskuntalain muuttamisesta	12
1.3.2. Lainsäädännön yhdenmukaistaminen ..	4	2 luku. Osuuskunnan perustaminen	12
1.3.2.1. Tilinpäätös ja tilintarkastus	4	5 luku. Osuusmaksu, vararahasto ja ylijäämä	12
1.3.2.2. Toiminimen kirjoitus	4	9 luku. Hallitus ja hallintoneuvosto sekä ti-	
1.3.2.3. Tytäryhtiön sulautuminen ..	5	linpäätös	13
1.4. Keinot	5	10 luku. Tilintarkastajat	14
1.4.1. Esityksen muoto, rakenne ja sovel-		13 luku. Osuuskunnan selvitystila ja purkami-	
tamisala	5	nen	15
1.4.2. Omien pääomien hankinta	5	16 luku. Osuuskuntien sulautuminen	15
1.4.3. Muut muutokset	6	17 a luku. Lisäosuusmaksu	16
1.4.3.1. Osuuskunnan hallinto	6	18 luku. Erinäisiä säännöksiä	19
1.4.3.2. Kirjanpito, varainhoito ja ti-		1.2. Laki osakeyhtiölain 14 luvun 7 §:n	
linpäätös	6	muuttamisesta	20
1.4.3.3. Tilintarkastus	7	1.3. Laki kaupparekisterilain 10 §:n muutta-	
1.4.3.4. Emo-osuuskunnan ja tytär-		misesta	20
yhtiön sulautuminen	7	2. Voimaantulo	20
1.4.3.5. Erinäisiä seuraamus- ja me-		LAKITEKSTIT	20
nettelyuudistuksia	7	1 Laki osuuskuntalain muuttamisesta	20
2. Nykyinen tilanne ja asian valmistelu	8	2. Laki osakeyhtiölain 14 luvun 7 §:n muuttami-	
2.1. Lainsäädäntö ja käytäntö	8	sesta	25
2.2. Valmisteluvaiheet ja aineisto	9	3. Laki kaupparekisterilain 10 §:n muuttamisesta	25
2.2.1. Muutosaloite	9	LIITE	26
2.2.2. Valmisteluelimet	10	Rinnakkaistekstit lakiehdotuksista	26
2.2.3. Lausunnonantajat	10		
3. Esityksen organisatoriset ja taloudelliset vaiku-			
tukset	11		

YLEISPERUSTELUT.

1. Esityksen yhteiskunnallinen merkitys.

1.1. Osuuskuntien taloudellinen merkitys.

Osuuskunnilla on Suomen talouselämässä varsin merkittävä asema. Osuustoiminnallisia yrityksiä on lähes kaikilla toimialoilla. Osuuskuntien lukumäärä oli vuoden 1976 lopussa runsaat 10 300 ja niissä olevien jäsenten kokonaismäärä 2,1 miljoonaa. Uusia osuuskuntia perustettiin vuonna 1975 37 kappaletta, vuonna 1976 28 kappaletta ja vuonna 1977 46 kappaletta.

Keskusliikkeiden sekä osuuskauppojen, -meijerien ja -teurastamoiden yhteenlaskettu liikevaihto vuonna 1978 oli noin 35 miljardia markkaa. Osuuskuntien palveluksessa oli samana vuonna yhteensä noin 105 000 työntekijää ja toimihenkilöä. Osuuskuntien osuus maan koko teollisuuden tuotannon bruttovarvosta vuonna 1977 oli runsaat 9 prosenttia. Elintarviketeollisuudessa osuuskuntien osuus oli 45 prosenttia tuotannon bruttovarvosta. Tärkein merkitys onkin osuuskuntien harjoittamalla elintarviketeollisuudella, jonka osuus pelkästään osuuskuntien omasta teollisuudesta on bruttovarvon mukaan laskettuna noin 88 prosenttia. Osuustoiminnallisen vähittäiskaupan osuus koko maan kulutustavaroiden vähittäiskaupasta on noin neljännes. Tämän lisäksi osuustoiminnalla on merkittävä asema myös metsäteollisuudessa, maataloustarvikekaupassa ja pankkitoiminnassa.

Osuuskuntien lukumäärä on voimakkaan rationalisoinnin ja keskittämisen seurauksena viime vuosina vähentynyt. Tämä on samalla merkinnyt osuustoiminnallisten yksiköiden koon kasvua ja niiden toiminta- sekä kilpailuedellytysten voimistumista. Siten osuuskuntien merkitys kansantaloudellisina toimintayksikköinä kasvaa jatkuvasti.

1.2. Osuuskuntien toiminnan rahoittaminen.

Osuuskuntien vakavaraisuuden ylläpito ja omarahoituksen järjestäminen ovat viime vuosina aiheuttaneet vaikeuksia ainakin tietyn tyyppisille osuuskunnille. Vaikka yritysten velkaantuminen, omarahoituksen vähäisyys ja pääomien

liikkumattomuus on maassamme yleinen ilmiö, ovat rahoitusongelmat osuuskunnissa erityisen vaikeita sen vuoksi, että niillä ei ole samoja mahdollisuuksia kuin osakeyhtiöillä ja muilla pääomayhteisöillä hankkia omia pääomia tarpeellisia investointeja ja pitkän tähtäimen toimintaa varten.

Osuuskuntien omien pääomien kehitys verrattaessa niitä esimerkiksi taseen loppusummaan ei ole ollut liiketoiminnan laatuun ja laajuuteen nähden riittävää. Alla olevasta taulukosta ilmenee, että osuuskaupoissa ja -pankeissa omat pääomat ovat alhaisella tasolla. Sen sijaan maatalouden markkinointiosuuskunnissa (osuusmeijerit ja -teurastamot) omat pääomat ovat vielä tyydyttävällä tasolla. Tämä johtuu siitä, että kymmenkunta vuotta sitten markkinointiosuuskunnissa sidottiin sääntömääräyskin osuuskuntien ottamisvelvollisuus jäsenen ja osuuskunnan väliseen palvelusten käyttöön (liikevaihto). Osuuskaupoissa ja -pankeissa ei ole ollut mahdollista siirtyä vastaavaan järjestelmään.

Osuuspääoma
% taseen loppusummasta

Vuosi	SOK-laiset osuuskaupat	OTK-laiset osuusliikkeet	-pankit	-meijerit	-teurastamot
1960	2,4	3,6	0,1	13,9	8,0
1965	2,0	3,4	0,04	13,0	6,8
1970	1,5	2,6	0,1	23,5	9,9
1973	1,1	2,1	0,3	19,9	14,1
1976	0,8	1,7	0,4	17,7	13,6
1977	0,9	1,6	0,4	20,2	14,1
1978	1,2	1,6	0,5	20,7	14,2

Oma pääoma
% taseen loppusummasta

Vuosi	SOK-laiset osuuskaupat	OTK-laiset osuusliikkeet	-pankit	-meijerit	-teurastamot
1960	10,7	14,4	1,8	20,3	16,2
1965	9,8	13,5	1,4	17,5	12,9
1970	8,1	9,6	1,3	29,7	15,1
1973	6,8	10,5	1,4	27,1	20,5
1976	5,2	6,7	1,8	21,7	19,5
1977	5,2	5,5	2,3	24,0	19,2
1978	5,1	7,8	2,4	24,1	18,4

Osuuskuntien samoin kuin muidenkin yritysten toiminnan rahoittaminen kasvavassa määrin vieraalla pääomalla johtaa ennen pitkään tilanteisiin, joissa lisäluottojen saaminen vaikeutuu. Tästä voi olla seurauksena osuuskuntien kasvun ja kilpailukykyyn säilyttämiseksi tarpeellisen investointitoiminnan estyminen. Lisäluottojen saatavuuden rinnalla muodostuvat luottokustannukset osuuskunnalle ongelmalliseksi. Yleensäkin runsas velkapääoma johtaa lisääntyneiden korkokulujen takia kannattavuuden heikkenemiseen.

1.3. Esityksen tavoitteet.

1.3.1. Omien pääomien bankinta.

Osuuskunnat tarvitsevat ulkoisen rahoituksen lisäksi riittävästi omaa pääomaa toimintansa turvaamiseksi kaikissa olosuhteissa. Tämä on erityisen välttämätöntä niukan rahan aikana. Tämän vuoksi osuuskuntien omarahoituksen järjestämistä koskevien osuuskuntalain (247/54) säännösten kehittäminen on välttämätöntä, jotta osuuskunnat voisivat kilpailla pääomamarkkinoilla muiden yritysmuotojen kanssa. Kilpailu luottomarkkinoilla edellyttää myös riittäviä omia pääomia. Lainsäädäntö voi omalta osaltaan luoda edellytyksiä näiden ongelmien ratkaisemiseksi.

Ensisijaisena tavoitteena tulee olla sellaisen järjestelmän kehittäminen, jossa osuuskunnan jäsenet voivat vapaaehtoisesti tehdä osuuskuntaan rahoitussijoituksia oman pääoman ehdoin. Vaikka näiltä sijoituksilta on osuuskunnan kannalta edellytettävä riittävä pysyvyys, tulisi niihin liittyä jäsenten kesken tarpeellinen siirrettävyys.

Näiden tavoitteiden saavuttamisella parannettaisiin osuuskuntien investointimahdollisuuksia ja kannattavuutta. Tämä olisi myös omiaan vahvistamaan osuustoiminta-aatteeseen liittyvää jäsenten osallistumisvelvollisuutta oman osuuskuntansa toiminnan kaikin puoliseen hyväksi käyttämiseen ja edistämiseen. Samalla jäsenille tarjoutuisi valinnainen ja vapaaehtoinen säästö- ja sijoituskeino muiden tavanomaisten säästö- ja sijoitusmahdollisuuksien rinnalle.

1.3.2. Lainsäädännön yhdenmukaistaminen.

Yhteiskunnalla on vastuu siitä, että osuuskunnat ovat toimintaedellytyksiltään samassa

asemassa kuin muut elinkeinotoimintaa harjoittavat yhteisöt. Lainsäädännössä on pyrittävä siihen, ettei esimerkiksi osakeyhtiölain (734/78) ja osuuskuntalain välillä ole turhia asiallisia tai muodollisia eroja niiltä osin, kuin erot eivät johdu näiden yritysmuotojen erilaisesta perusrakenteesta.

1.3.2.1. Tilinpäätös ja tilintarkastus.

Osuuskunnissa on osoittautunut tarpeelliseksi kehittää tilinpäätöksen sisältöä ja julkisuutta. Näitä säännöksiä olisi otettava osuuskuntalakiin samassa laajuudessa kuin niitä on osakeyhtiölaissa. Tänä olisi sekä osuuskunnan jäsenten että sen eri sidosryhmien edun mukaista. Kun kuitenkin eräät kysymykset, kuten konsernia koskeva, vaativat lisäselvityksiä, on tässä vaiheessa tyydyttävä vain kaikkein kiireellisimpien asioiden sääntelemiseen.

Ammattitaitoisten tilintarkastajien käytön tarpeellisuutta on korostettu osakeyhtiölaissa. Sama tarve osuuskunnissa puoltaa ammattitilintarkastajan pakollista käyttämistä suurehkoissa osuuskunnissa. Tilintarkastajan asemaa ja heidän tehtäviään on muutoinkin selvennettävä. Erityisesti tämä koskee tietojenantovelvollisuutta ja -oikeutta.

Tilintarkastustakin koskevien säännösten uudistaminen on rajoitettava vain kaikkein keskeisimpien lainkohtien muuttamiseen. Tämän lisäksi sekä tilinpäätöstä että tilintarkastusta koskevien säännösten tulee niveltä helposti nykyisen lain systematiikkaan. Sääntö määräyksiin voitaneen kuitenkin lainuudistuksen ulkopuolelle jääviä tilinpäätöskysymyksiä ratkaista tavalla, joka tosiasiallisesti johtaa yhtenäiseen tilinpäätöskäytäntöön osuuskunnissa ja osakeyhtiöissä. Tilinpäätöksen sisältöä ja tilinpäätösasiakirjojen julkisuutta koskevien uusien säännösten rikkomisen varalta olisi osuuskuntalakiin otettava tarkoituksenmukaiset pakotteet.

1.3.2.2. Toiminimen kirjoitus.

Osuuskuntien toiminimen kirjoitusoikeutta koskevat säännökset ovat käytännössä osoittautuneet hankaliksi ja virheitä aiheuttaviksi. Puutteeksi on erityisesti katsottu se seikka, että osuuskunnan hallintoelimeen kuuluville henkilöille ei ole mahdollista antaa asemakohtaista toiminimen kirjoitusoikeutta. Toiminimen kir-

joittamissäännöstö olisi sen vuoksi yhdenmukaistettava soveltuvin osin osakeyhtiölain kanssa. Osuuspankkilaki (542/69) on jo tehnyt asemakohtaisen toiminimen kirjoitusoikeuden käytännössä mahdolliseksi osuuspankeissa.

1.3.2.3. Tytäryhtiön sulautuminen.

Käytännössä on esiintynyt tarvetta löytää keinoja erimuotoisten yhteisöjen tiiviimmälle yhteistyölle. Tätä yhteistyötä rajoittavat tällä hetkellä eräät lainsäädännölliset esteet. Niinpä erimuotoisten yhteisöjen sulautuminen ei ole mahdollista siinäkään tapauksessa, että toinen yhteisö on toisen omistama. Yhtymäluonteisten osuuskuntien rationalisointitarpeen johdosta kiireellisenä tavoitteena onkin tehdä mahdolliseksi osuuskunnan kokonaan omistaman osakeyhtiön sulauttaminen emo-osuuskuntaan.

1.4. Keinot.

1.4.1. Esityksen muoto, rakenne ja soveltamisala.

Osuuskuntalain muutosehdotus koostuu kahdesta erillisestä osasta. Ensinnäkin siihen sisältyvät ne ehdotukset, jotka tähtäävät osuuskuntien omien pääomien hankintaedellytysten parantamiseen. Lain systematiikan kannalta on katsottu tarkoituksenmukaisimmaksi ottaa niin sanottua lisäosuusmaksua koskevat säännökset uudistettuun 17 a lukuun. Tämän luvun säännökset koskisivat vain niitä osuuskuntia, joilla on käytössä lisäosuusmaksujärjestelmä. Tämän lisäksi omien pääomien hankintaedellytysten parantaminen vaatii eräiden 5 lukuun sisältyvien nykyisten säännösten muuttamisen.

Toisen asiakokonaisuuden muodostavat ne ehdotukset, jotka tähtäävät osuuskuntalain yhdenmukaistamiseen osakeyhtiölain kanssa.

Useimmat uudet tai muutettavat säännökset tulisivat pakollisina koskemaan kaikkia osuuskuntia. Eräät säännökset koskisivat vain suuruosuuskuntia. Lisäosuusmaksujärjestelmän käyttöön ottaminen olisi vapaaehtoista.

1.4.2. Omien pääomien hankinta.

Osuuskunnan omien pääomien hankintaedellytysten parantamiseksi ehdotetaan, että osuus-

kuntalakia muuttamalla luodaan uusi vapaaehtoinen osuusmaksumuoto. Se liittyy jäsenyyteen, mutta ei tuota jäsenelle lisää hallinnoimisoikeuksia. Tämän lisäksi ehdotukseen sisältyy säännöksiä, joiden tarkoituksena on poistaa osuuskunnan omien pääomien hankinnassa nykyisin esiintyvät haitat.

Osuuskunta voisi ottaa sääntöihinsä määräyksen siitä, että jäsen saa osallistua osuuskuntaan yhdellä tai useammalla lisäosuusmaksulla. Lisäosuusmaksuille olisi tunnusomaista, että niille on suoritettava osuuskunnan ylijäämästä korkoa. Säännöissä voitaisiin määrätä, että lisäosuusmaksuilla on parempi oikeus ylijäämään kuin muilla osuusmaksuilla. Tällä tarkoitetaan sitä, että lisäosuusmaksuilla voisi olla etuoikeus maksettavaan korkoon tai että niille suoritettaisiin suurempi korko kuin muille osuusmaksuille. Säännöissä voitaisiin myös määrätä, että osuuskunnan purkautuessa lisäosuusmaksut palautetaan ennen muita osuusmaksuja. Lisäosuusmaksuilla ei olisi osuuskunnan purkautuessa jako-osuutta osuuskunnan omaisuuden säästöön.

Lisäosuusmaksujärjestelmän käyttöönotto edellyttää osuuskunnan sääntöjen muuttamista määräenemmistö päätöksin. Lisäosuusmaksujen ottamiseen tulee kaikilla osuuskunnan jäsenillä olla yhtäläinen oikeus. Jäsenen oikeus osallistua osuuskuntaansa lisäosuusmaksuilla voisi olla jatkuvaa. Mahdollista olisi sääntömääräyksiin omaksua myös sellainen järjestely, jossa osuuskunnan päättävät toimielimet rajoittavat lisäosuusmaksurahaston johonkin tiettyyn enimmäismäärään.

Olennaista uudelle järjestelmälle on, että lisäosuusmaksu on suoritettava yhtenä eränä heti. Lisäosuusmaksuihin liittyvät oikeudet ja velvollisuudet syntyvät vasta maksun suorittamisella. Tällöin vältetään ne ongelmat, jotka voivat syntyä silloin kun arvopaperi ensin merkitään ja vasta myöhemmin maksetaan. Lisäosuusmaksu voidaan palauttaa jäsenelle jonkin verran lyhyemmällä odotusajalla kuin varsinaiset osuusmaksut. Lisäosuusmaksun siirrettävyyden helpottamisella pyritään siihen, että jäsen voisi realisoida sijoituksensa siirtämällä sen toiselle jäsenelle tai jollekulle, joka hyväksyytään jäseneksi. Tällöin osuuskunnan ei tarvitsisi palauttaa osuusmaksua. Osuuskuntien omien etujen mukaista olisi lisäosuusmaksujen siirtomarkkinoiden kehittäminen. Tällä edistettäisiin osuusmaksujen pysyvyyttä osuuskunnan käytössä.

Lisäosuusmaksujärjestelmän ollessa osuuskuntaoikeudessamme täysin uudentyyppinen oman pääoman hankkimismuoto hallitus tulee tarkoin seuraamaan sen soveltamisesta saatuja kokemuksia, jotta mahdollisesti syntyviin epäkohtiin voitaisiin hyvissä ajoin puuttua.

Vararahasto on osuuskunnissa sidotuinta omaa pääomaa. Se on tässä suhteessa verrattavissa osakeyhtiöiden osakepääomaan. Sen säilyttäminen pakollisena osuuskunnissa on edelleen tarkoituksenmukaista. Lakiin nykyään sisältyvä varsin ankara vuosittaista vararahasto-siirtoa koskeva säännös johtaa kuitenkin käytännössä siihen, etteivät osuuskunnat voi suorittaa osingonjaon luonteista ylijäämän palautusta. Ylijäämä on yleensä kokonaisuudessaan jouduttu siirtämään vararahastoon. Tämän pelkästään osuuskuntia koskevan erityisrasitteen poistamiseksi ehdotetaan pakollisen vararahastosiirron olennaista lieventämistä.

Tämän lisäksi ehdotetaan osuuskunnille annettavaksi vaihtoehto nykyiselle tappion kattamisjärjestykselle. Osuuskunta voisi oman valintansa mukaan käyttää osuuspääomaa tai vararahastoa sellaisen tappion peittämiseen, johon käyttämättömät ylijäämät ja vapaat rahastot eivät riitä. Mikäli vararahastoa käytettäisiin tappion kattamiseen, se estäisi eräin varauksin ylijäämän jakamisen jäsenille seuraavien kolmen vuoden aikana. Jos osuuspääomaa käytetään tappion kattamiseen sellaisessa osuuskunnassa, jossa on lisäosuuspääoma, on sen tapahduttava kummankin osuuspääoman osalta samassa suhteessa, jollei säännöissä ole toisin määrätty.

Lisäosuusmaksulle suoritettava korko on rinnastettavissa osingonjakoon, joten siihen sovellettaisiin sekä osuuskunnan että jäsenen verotuksessa osingonjakoa koskevia säännöksiä.

1.4.3. Muut muutokset.

Lainsäädännön yhdenmukaistamiseen tähtäävät säännökset on pyritty laatimaan siten, että ne vastaisivat mahdollisimman tarkoin osakeyhtiölain säännöksiä mutta ottaisivat samalla huomioon osuuskuntien erityisluonteen. Tälle pohjalle rakentuvat ehdotukset koskevat toiminnan kirjoittamisoikeutta (75—76 §), tilinpäätöksen laatimista (79 ja 79 a §), arvonorotusta, varastovarausta ja rahoituslaskelmaa (79 b §), tilinpäätöksen julkistamista (79 c §),

tilintarkastajien vaalia ja tehtävää (86 §), tilintarkastajan kelpoisuutta tietyn kokoisissa osuuskunnissa (88 § 3 ja 4 mom.), tilintarkastuksesta tehtävää merkintää tilinpäätökseen (90 a §), tilintarkastajien salassapitovelvollisuutta (91 a §) sekä osuuskunnan selvitystilaan asettamista eräissä tapauksissa (106 §). Tämän lisäksi lakiehdotukseen sisältyy yhteisöoikeudessamme uutuutena pidettävä säännös, joka koskee osuuskunnan kokonaan omistaman osakeyhtiön sulauttamista osuuskuntaan (156 a §). Erinäisiä säännöksiä koskevaan 18 lukuun sisältyviin säännöksiin ehdotetaan tehtäviksi eräitä täsmennyksiä ja lisäyksiä.

1.4.3.1. Osuuskunnan hallinto.

Toiminimen kirjoittamisessa tehdään yhdenmukaisesti osakeyhtiölain kanssa mahdolliseksi se menettely, että oikeus toiminimen kirjoittamiseen voidaan antaa hallituksen jäsenen ja toimitusjohtajan asemaan liittyvänä. Säännöissä voitaisiin edelleen määrätä, että hallitus tai hallintoneuvosto voi antaa toiminimen kirjoitusoikeuden myös määrätylle osuuskunnan hallintotoimeen kuulumattomalle henkilölle.

1.4.3.2. Kirjanpito, varainhoito ja tilinpäätös.

Säännös siitä, että hallituksen tehtävänä on huolehtia kirjanpidon asianmukaisesta järjestämisestä sisältyy edelleen 79 §:ään. Tähän lainkohtaan ehdotetaan lisättäväksi viittaus kirjanpitolakiin (655/73). Tilinpäätöksen allekirjoittamisesta, eriyvän mielipiteen kirjaamisesta sekä vertailutietojen esittämisestä säädetään yhtäpitävästi osakeyhtiölain 11 luvun 2 §:n kanssa uudessa 79 a §:ssä. Uuteen 79 b §:ään sisältyvät säännökset arvonorotusrahastosta ja sen käyttämisestä. Arvonorotusrahaston käyttöä koskeva säännös on osuuskunnan perusluonteesta johtuen laadittu toisenlaiseksi kuin vastaava osakeyhtiölain säännös. Rahastoa saisi käyttää osuuskunnan vararahaston kartuttamiseen. Osuuskunnissahan ei voida suorittaa ”rahastointia” korottamalla osuusmaksun nimellisarvoa osuuskunnan omin varoin, vaan osuusmaksu on aina suoritettava rahassa.

Suurehkoissa osuuskunnissa olisi varastovaraus ja sen muutos ilmoitettava markkamääräisenä ja näiden osuuskuntien olisi tilin-

päätökseen liitettävä erityinen rahoituslaskelma. Rajausperuste on sama kuin osakeyhtiölaissa. Tilinpäätöksen julkistamiseen liittyvät säännökset ovat 79 c §:ssä. Tilintarkastuskertomus kuuluisi tuloslaskelman ja taseen ohella julkistettaviin asiakirjoihin.

1.4.3.3. Tilintarkastus.

Ammattitilintarkastajan käyttämistä ehdotetaan pakolliseksi suuosuuskunnissa (88 § 3 mom.). Tilintarkastajaksi voitaisiin valita myös Keskuskauppakamarin tai kauppakamarin hyväksymä tilintarkastusyhteisö (88 § 4 mom.). Tämä säännös on yhtäpitävä osakeyhtiölain 10 luvun 3 §:n 3 momentin säännöksen kanssa.

Suuosuuskunnan raja on jonkin verran alhaisempi kuin suuosakeyhtiön raja osakeyhtiölain mukaan. Tämä johtuu siitä, että ammattitilintarkastajana pidettäisiin osuuskunnissa myös keskusjärjestöjen tai vastaavien toimesta järjestettyä tilintarkastusyhteisöä. KHT- tai HTM-tilintarkastaja taikka Keskuskauppakamarin hyväksymä tai osuuskuntien keskusjärjestöjen toimesta järjestetty tilintarkastusyhteisö olisivat vaihtoehtoisia ammattitilintarkastajia suuosuuskunnissa. Tällä tavoin voidaan osuuskunnille ominaiset hyväksi koetut tilintarkastusperinteet kytkeä osuuskuntien tilintarkastajien pätevyyden lisäämispyrkimyksiin.

Tilintarkastajan tehtävä on määritelty yhdenmukaisesti osakeyhtiölain kanssa siten, että hyvää tilintarkastustapaa koskeva lausuma ehdotetaan otettavaksi 86 §:n 1 momenttiin. Pykälän 2 momentin säännös ehdotetaan muutettavaksi osakeyhtiölain vastaavan säännöksen mukaiseksi.

Tilintarkastusmerkintää koskeva 90 a §:n säännös on yhdenmukainen osakeyhtiölain vastaavan säännöksen kanssa.

Osakeyhtiölain uudistamisen yhteydessä on rikoslain 38 luvun 3 §:n 2 momentissa säädetty rangaistavaksi muun muassa tilintarkastajan vaitiolovelvollisuuden rikkominen. Tämän vuoksi on tarpeen osuuskuntalakiin sisällyttää säännökset tilintarkastajan tietojenanto-oikeuden ja -velvollisuuden rajoista. Säännökset ovat yhdenmukaiset osakeyhtiölain vastaavien säännösten kanssa.

1.4.3.4. Emo-osuuskunnan ja tytäryhtiön sulautuminen.

Osuuskuntalakiin ehdotetaan lisättäväksi 156 a §, jonka mukaan osuuskunnan kokonaan omistama osakeyhtiö voidaan sulauttaa osuuskuntaan. Päätöksenteko olisi yksinkertainen ja sulautumismenettelyyn sovelletaan osakeyhtiölain säännöksiä tytäryhtiöfuusiosta. Tämän tyyppiseen sulautumiseen ei liity vähemmistöjen oikeussuojan turvaamisen tarvetta. Velkojen edut tulevat turvatuiksi samassa laajuudessa kuin tavanomaisessa osuuskuntien välisessä sulautumisessa. Eräitä ongelmia saattaa syntyä siinä tapauksessa, että sulautuvan osakeyhtiön ja vastaanottavan osuuskunnan toimialat eivät ole samanlaisia. Sulautumisen täytäntöönpanon ehdoksi on asetettava, että emo-osuuskunta samalla toteuttaa tarvittavat sääntöjensä muutokset.

Osakeyhtiölain 14 luvun 7 §:ään ehdotetaan lisättäväksi säännös, jossa todetaan osuuskunnan kokonaan omistaman osakeyhtiön sulautumisesta emo-osuuskuntaan säädettävän osuuskuntalaissa.

1.4.3.5. Erinäisiä seuraamus- ja menettelyuudistuksia.

Kirjanpitolain 38 §:n mukaan voidaan tilinpäätösasiakirjojen rekisteriviranomaiselle toimittamisen laiminlyönyt sakon uhalla velvoittaa täyttämään velvollisuutensa. Kun asiakirjojen lähettämismenettely osuuskunnissa koski muitakin kuin mainitussa lainkohdassa lueteltuja asiakirjoja, on katsottu tarkoituksenmukaiseksi sisällyttää osuuskuntia koskeva säännös osuuskuntalakiin (164 §). Lähettämismenettelyn toistuvan laiminlyönnin varalta ehdotetaan 106 §:ään otettavaksi säännös osakeyhtiölain 13 luvun 4 §:n 1 momentin 3 kohdan kaltaisesta selvitystilauhasta. Tilinpäätöksen tai tilintarkastuskertomuksen laatimista koskevien säännösten rikkomisesta voitaisiin ehdotuksen mukaan (165 §) tuomita sakkoo tai vankeutta enintään yksi vuosi. Muita erityisiä rangaistussäännöksiä ei ole sisällytetty osuuskuntalain tarkistusehdotukseen.

Eräiden asiakirjojen todistamista koskeva säännös 163 §:ssä ehdotetaan tarpeettomana muotovaatimuksena jätettäväksi pois laista. Pykälään sisältyvään säännökseen, joka siirtyy

169 §:ksi, jää eroamisilmoitusta koskeva kohta lisämaksuvelvollisuustilanteita varten. Kirjanpitolautakunnan asema ja tehtävät suhteessa osuuskuntiin ehdotetaan 172 §:ssä soveltuvin osin samanlaisiksi kuin osakeyhtiöissä.

2. Nykyinen tilanne ja asian valmistelu.

2.1. Lainsäädäntö ja käytäntö.

Voimassa oleva osuuskuntalaki on vuodelta 1954. Siinä on 18 lukua ja yhteensä 166 pykälää. Lakia on sen voimassaoloan aikana muutettu vain kolme kertaa. Vuoden 1969 muutokset ja lisäykset liittyivät osuuspankkilainsäädännön uudistamiseen. Osuuskuntalakia sovelletaan myös osuuspankkeihin, sikäli kuin osuuspankkilaissa (542/69) ei ole toisin säädetty. Vuoden 1979 muutokset ja lisäykset taas liittyivät toiminimi-, kaupparekisteri- ja prokuralainsäädännön uudistamiseen. Vuonna 1980 uudistettiin osuuskuntien säästökassatoimintaa koskevat säännökset.

Norjassa ja Tanskassa ei ole yleistä osuuskuntalakia. Ruotsissa osuuskuntia sääntelee vuonna 1951 annettu laki taloudellisista yhdistyksistä (lagen om ekonomiska föreningar). Tämä laki on monelta osin ollut esikuvana Suomen voimassa olevalle osuuskuntalaille. Osakeyhtiölainsäädännön uudistamisen yhteydessä otettiin Ruotsissa vuonna 1976 taloudellisia yhdistyksiä koskevaan lakiin eräitä ammattitilintarkastajan käyttöä ja tilinpäätöksestä tiedottamista koskevia, lähinnä suur-osuuskuntiin kohdistuvia säännöksiä. Osuustoimintaa ja sen yhteiskunnallista asemaa selvittämään on Ruotsissa asetettu parlamentaarinen komitea. Taloudellisia yhdistyksiä koskevan lainsäädännön laajempaan uudistamiseen ei ryhdyttäne ennen mainitun selvitystyön valmistumista.

Osuuskunnan perusluonteesta johtuu, että osuuskunnat eivät pyri toiminnassaan ylijäämän tuottamiseen. Osuuskunnan tarkoituksena on tukea jäsentensä taloutta tai elinkeinotoimintaa. Osuuskaupat ja -liikkeet välittävät jäsenilleen näiden tarvitsemia tarvikkeita mahdollisimman edullisesti. Maa- ja metsätaloustuotteita jalostavien osuuskuntien osuustoiminnallisena tarkoituksena taas on turvata jäsenten tuotteiden markkinointi parhaalla mahdollisella tavalla. Osuuskuntien toiminnasta syntyvät, yleensä

vaatimattomat ylijäämät jäävät useimmiten lain 5 luvun säännösten osoittamalla tavalla vararahastosiirron perusteella osuuskunnan käyttöön sen toiminnan jatkuvuuden turvaamiseksi. Mikäli tämän jälkeen vielä jää ylijäämää ja se päätetään jakaa jäsenille, toimitetaan jako yleensä ostopalautuksina tai muina hyvityksinä sen mukaan kuin jäsenet ovat käyttäneet hyväksien osuuskunnan palveluksia. Osuuskunnilla on siten yleensä vähäiset edellytykset kasvattaa omaa pääomaansa voittovaroilla. Pääasialliseksi omien pääomien kasvattamismahdollisuudeksi jää osuuspääoman kerääminen jäseniltä. Osuuskunnissahan jäsenet toimivat paitsi osuuskunnan palvelusten käyttäjinä myös pääomapanoksen antajina. Tavanomaisimmat omien pääomien hankkimiskeinot ovat nykyisin uusien jäsenten ottaminen, osuusmaksun nimellismäärän korottaminen ja osuusmaksujen ottamisvelvollisuutta koskevien perusteiden muuttaminen.

Osuuskuntalain periaatteena on, että jäsen suorittaa osuuskunnalle yhden osuusmaksun, jonka suuruus, suorittamisaika ja -tapa on säännöissä tarkemmin määrätty. Säännöissä voidaan kuitenkin määrätä, että jäsenellä on joko oikeus tai velvollisuus suorittaa osuuskunnalle useampia osuusmaksuja. Tätä mahdollisuutta on käytetty hyväksi lähinnä maatalouteen liittyvissä osuuskunnissa, joissa osuuskunnan ottamisvelvollisuus on sidottu jäsenen ja osuuskunnan väliseen liikevaihtoon. Siten esimerkiksi osuusmeijerissä jäsen voi olla velvollinen osallistumaan osuuskuntaan niin monella osuudella kuin luku tuhat täysiä kertoja sisältyy jäsenen osuuskunnalle vuosittain toimittaman maitomäärän raharvoon markkoina. Osuuskaupoissa ja -liikkeissä sekä osuuspankeissa tämä järjestelmä ei ole käytössä. Niissä on yleensä vain yksi tietynsuuruinen osuusmaksu jäsenyyden perustana. Tosin eräissä osuuspankeissa jäsen saattaa olla sääntömääräyksen velvoitettu ottamaan lisä-osuusmaksuja tietyssä suhteessa osuuskunnalta saamaansa luottoon.

Osuuspankit ovat ylijäämän käytössä erikoisasemassa verrattuna muihin osuuskuntiin. Osuuspankkilain 51 §:n 2 momentin mukaan osuuspankin vuotuisesta voitosta voidaan suorittaa ensiksi osuuspääomalle korkoa ja vasta tämän jälkeen suoritetaan pakollinen vararahastosiirto. Tämä menettely on katsottu osuuspankkien kohdalla tarkoituksenmukaiseksi siitä syystä, että osuuspankkilaki edellyttää osuuspankeilta tietynsuuruista oman pääoman suhdetta pankin sitoumusten yhteismäärään. Mui-

den osuuskuntien kohdalla ei ole lakiin perustuvia osuuspääomien määrää koskevia vaatimuksia.

Osuuskuntalain mukaan osuuskuntien sääntöihin voidaan ottaa määräyksiä erilaisista ylimääräisistä maksuista samoin kuin pääsy- tai liittymismaksuista (7 § ja 6 luku). Tämän lisäksi osuuskunnan jäsenet voivat olla velkojia kohtaan lisämaksuvelvollisia, mikäli tästä on säännöissä mainittu (7 luku). Tämän tyyppisillä maksuilla, joiden käyttö ei ole kovinkaan yleistä, ei ole ollut merkitystä minkään osuuskuntaryhmän omien pääomien hankinnassa. Eräissä maatalouteen liittyvissä osuuskunnissa on sitä vastoin peritty osuuskunnan jäseniltä niin sanottua jäsenlainaa. Kirjanpidollisesti se ei ole omaa pääomaa, vaikka se voitaneen lukea jäsenrahoitukseen (osuuskunnan omistajilta saatua määräaikaista lainaa).

Kirjanpitolaissa säädetään kirjanpidossa yleisesti noudatettavasta menettelystä ja kirjanpidon sisällöstä. Kirjanpitolakia uudistettaessa katsottiin tarkoituksenmukaiseksi, että kuhunkin eri yhteisölakiin sisällytettäisiin tilinpäätöksen laatimista sekä sen sisältöä ja julkisuutta koskevat tarpeelliset erityissäännökset. Voimassa oleva osuuskuntalaki ei sisällä tilinpäätöksestä erityissäännöksiä. Sen sijaan osuuspankkilaisissa on säädetty velvollisuus antaa tietoja osuuspankin liiketoiminnasta ennen kaikkea valvontaa suorittaville viranomaisille.

Useiden osuuskuntien sääntöihin sisältyy määräyksiä, jotka velvoittavat osuuskuntaa antamaan toiminnastaan lisätietoja jäsenilleen. Niinpä kirjallinen toimintakertomus on pakollinen lähes kaikissa osuuskunnissa. Vertailutietojen esittäminen edellisestä tilinpäätöksestä on niin ikään ollut osuuskunnissa verrattain tavallista. Käyttöomaisuuden arvojen korottamisesta syntyneitä arvonorotusrahoja on myös esiintynyt osuuskuntien taseessa. Niihin on sovellettu kirjanpitolaista säännöksiä ja sen nojalla annettuja määräyksiä.

Osuuskunnan hallitus toimii osuuskunnan lakimääräisenä edustajana kaikissa sitä koskevissa asioissa (75 §). Hallitus voi valtuuttaa yksityisen henkilön käyttämään edustusoikeuttaan antamalla jollekulle oikeuden kirjoittaa osuuskunnan toiminimi. Toiminimen kirjoitusoikeus voi osuuskunnissa olla vain henkilökohtainen (76 §). Tässä suhteessa osuuskuntien kaupparekisteri-ilmoitukset ovat usein virheellisiä tai puutteellisia. Ilmoituksen korjaaminen vaatii sekä osuuskunnilta että viranomaisilta lisätyötä.

Osuuspankkilain mukaan on sen sijaan mahdollista antaa toiminimen kirjoitusoikeus hallituksen jäsenelle tai toimitusjohtajalle myös toimiasemaan liittyvänä. Asemakohtaiset toiminimen kirjoitusoikeudet ovat tavallisia myös osakeyhtiöissä.

Osuuskuntalakiin ei sisälly säännöksiä, jotka velvoittaisivat osuuskuntaa käyttämään erityistä pätevyyttä omaavia tilintarkastajia. Osuuskuntalain 88 §:n 3 momentin mukaan voidaan osuuskunnan tilintarkastajaksi valita yhteisö, jonka tarkoituksiin kuuluu osuuskuntien yhteisten tehtävien hoitaminen ja jolla on erityinen tilintarkastusosasto. Sekä SOK- että OTK:laiset osuuskaupat käyttävät nykyisin lähes poikkeuksetta tilintarkastajana tällaista tilintarkastusosastoa. Osuustoiminnalliset keskusliikkeet samoin kuin suurimmat osuuskunnat käyttävät sen lisäksi yleisesti KHT- tai HTM- pätevyyden omaavia tilintarkastajia joko sääntöjensä mukaisesti tai valinnan suorittaneen kokouksen päätöksen perusteella.

Osuuskuntien sulautumisesta säädetään osuuskuntalain 16 luvussa. Sulautumiset eivät ole olleet osuustoiminnan piirissä harvinaisia. Sen sijaan osuuskunta ei lain mukaan ole voinut sulauttaa itseensä osakeyhtiömuotoista tytäryritystään, vaikka tähän on ilmennyt tarvetta konsernin hallinnon järkiperaistämiseksi. Tämän tyyppiset konsernisuhteet ovat syntyneet yritysostojen ja kiinteistöhankintojen johdosta.

2.2. Valmisteluvaiheet ja aincisto.

2.2.1. Muutosaloite.

Keskusosuusliike OTK, Kulutusosuuskuntien Keskusliitto r.y., Pellervo-Seura r.y., Suomen Osuuskauppojen Keskuskunta ja yleinen Osuuskauppojen Liitto r.y. ovat huhtikuussa 1976 tehneet oikeusministeriölle esityksen osuuskuntalain eräiden säännösten muuttamiseksi. Esityksen tavoitteena oli parempien edellytysten luominen osuuskuntien omien pääomien kasvuille. Esityksen mukaan oman pääoman ehdoin osuuskunnalle tehtäviä sijoituksia olisi edistettävä lainmuutoksin, jotka helpottaisivat koronmaksua osuuspääomalle. Tämän tulisi tapahtua siten, että pakollinen vararahastosiirto ylijäämästä tehtäisiin vasta sen jälkeen, kun mahdollisesti maksettava korko osuuspääomalle on siitä ensin vähennetty. Tämän lisäksi ehdotettiin jäsenten vapaaehtoisesti ottamien yli-

määräisten osuusmaksujen palauttamista jäsenille nykyistä lyhyemmän odotusajan kuluttua.

Hallituksen esityksessä uudeksi osakeyhtiölainsäädännöksi todetaan osuuskuntalain ja osakeyhtiölain keskinäisestä yhdenmukaistamisesta seuraavaa:

"Kun osuuskuntalaki on yli kaksi vuosikymmentä vanha ja kun osakeyhtiölakiehdotusta laadittaessa on pyritty ottamaan huomioon osakeyhtiöoikeuden viimeaikainen kehitys pohjoismaissa ja muualla maailmassa, osuuskuntalain ja osakeyhtiölakiehdotuksen keskinäisestä yhdenmukaisuudesta on ollut pakko tinkiä useassa kohdassa. Hallituksen mielestä olisi edelleenkin pyrittävä siihen, että osakeyhtiölain ja osuuskuntalain välillä ei olisi turhia asiallisia ja muodollisia eroja niiltä osin, kuin erot eivät johdu näiden yritysmuotojen erilaisesta perusrakenteesta. Ei ole perusteltua, että osakeyhtiöihin ja osuuskuntiin sovellettaisiin esimerkiksi toisistaan asiallisesti poikkeavia toiminnan julkisuutta, hallintoa, tilintarkastusta, tilinpäätöstä tai konsernisuhteita koskevia säännöstöjä. Tästä syystä oikeusministeriössä on ryhdytty kiireellisesti selvittämään osuuskuntalain tarkistamistarvetta. Hallitus pyrkii osakeyhtiölainsäädännön eduskuntakäsittelyn aikana antamaan esityksen osuuskuntalakiin tehtävistä tarpeellisista muutoksista."

2.2.2. Valmisteluelimet.

Oikeusministeriö asetti marraskuussa 1976 työryhmän osuuskuntalain tarkistamista varten. Toimeksiannon mukaan työryhmän tuli selvittää, mitä muutoksia olisi tehtävä osuuskuntalakiin osakeyhtiölainsäädännön uudistamisen johdosta ja onko muita osuuskuntalakiin kohdistuvia muutostarpeita, jotka olisi kiireellisesti toteutettava ottaen tällöin huomioon osuustoiminnan keskusliikkeiden ja -järjestöjen esitys osuuskunnan omien pääomien kartuttamisedellytysten parantamiseksi, sekä valmistaa hallituksen esityksen muotoon laadittu ehdotus osuuskuntalain muuttamiseksi. Työryhmän mietintö valmistui maaliskuussa 1978 (Oikeusministeriön lainvalmisteluosaston julkaisu 8/1978). Työryhmä ehdotti osuuskuntalain osittaista muuttamista kiireellisenä siten, että osuuskuntien oman pääoman kartuttamisedellytyksiä parannettaisiin sallimalla uuden sijoitustyyppisen rahoitusmuodon, lisäosuusmaksun käyttöönottamisen osuuskunnissa sekä lieventä-

mällä rahastointivelvoitteita. Sen lisäksi ehdotettiin osuuskuntalakiin sisällytettäväksi eräitä uusia tilinpäätöstä ja tilintarkastusta koskevia velvoitteita, jotka ovat yhdenmukaisia osakeyhtiölakiin sisältyvien velvoitteiden kanssa. Työryhmän mietintöön sisältyy myös toiminimen kirjoitusoikeutta sekä tytäryhtiöuusiota koskevia uudistusehdotuksia. Työryhmän käsityksen mukaan olisi lainuudistuksen toteutumisen jälkeen käynnistettävä osuuskuntalain kokonaisuudistukseen tähtäävä valmistelutyö.

2.2.3. Lausunnonantajat.

Työryhmän mietinnöstä pyydettiin lausunto 40 taholta. Lausuntoja saatiin 31. Lausunnoissa suhtaudutaan yleisesti ottaen varsin myönteisesti mietinnön ehdotuksiin. Myönteisellä kannalla ovat pankkitarkastusvirasto, elinkeinohallitus, kilpailuasiamies, Turun hovioikeus, Vaasan hovioikeus, Kouvolan hovioikeus, Akava, Kuluttajat-Konsumenterna, Toimihenkilö- ja Virkamiesjärjestöjen Keskusliitto, Kaupan Keskusvaliokunta, Keskuskauppakamari, Keskusosuusliike OTK ja Kulutusosuuskuntien Keskusliitto, jotka antoivat yhteisen lausunnon, Maataloustuottajain Keskusliitto, Pellervo-Seura, Pienteollisuuden Keskusliitto, Rahalaitosten neuvottelukunta, Teollisuuden Keskusliitto, Helsingin Kaupakorkeakoulu, Suomen Lakimiesliitto sekä Yleinen Osuuskauppojen Liitto, joka antoi lausuntonsa yhdessä Suomen Osuuskauppojen Keskuskunnan kanssa. Näiden lisäksi Meijerien Keskusosuusliike Valio yhtyy Pellervo-Seuran lausuntoon. Suomen Säästöpankkiliitto puolestaan yhtyy Rahalaitosten neuvottelukunnan lausuntoon. Valtiovarainministeriö, verohallitus, Itä-Suomen hovioikeus ja Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund eivät lausu yleistä kantaa mietinnöstä. Varauksellisen myönteisesti mietintöön suhtautuvat Helsingin hovioikeus ja KHT-yhdistys. Yksikään lausunnonantaja ei suhtaudu kokonaan kielteisesti mietinnön ehdotuksiin.

Monet lausunnonantajat ovat esittäneet muutosehdotuksia yksittäisten säännösten kohdalle. Laajin arvostelu on kohdistettu työryhmän pakollisen vararahastosiirron säilyttämistä koskevaan kannanottoon. Työryhmän ehdottamaa lievennystä eivät pidä riittävänä kilpailuasiamies, Toimihenkilö- ja Virkamiesjärjestöjen Keskusliitto, Kuluttajat-Konsumenterna, Keskuskauppakamari, Kaupan Keskusvaliokunta,

Maataloustuottajain Keskusliitto, Meijerien Keskusosuusliike Valio, Pellervo-Seura, Yleinen Osuuskauppojen Liitto ja Suomen Osuuskauppojen Keskuskunta sekä Keskusosuusliike OTK ja Kulutusosuuskuntien Keskusliitto.

Oikeusministeriön lainvalmisteluosastossa on laadittu lausunnoista tiivistelmä (moniste, lainvalmisteluosasto 1979).

Hallituksen esitys on laadittu työryhmän suositusten ja niistä annettujen lausuntojen pohjalta.

3. Esityksen organisatoriset ja taloudelliset vaikutukset.

Esitys ei aiheuta organisatorisia muutoksia valtion hallinnossa. Sen toteuttamisesta ei myöskään aiheudu uusia kustannuksia valtiolle tai kunnille. Lainuudistuksen johdosta kaupparekisteriviranomaiselle vuosittain toimitettavien tilinpäätöksen liittyvien asiakirjojen määrä tosin jonkin verran lisääntyy.

Hallituksen esitys ei aiheuttane osuuskunnille sanottavia taloudellisia rasituksia. Lisäosuusmaksujärjestelmän käyttöönottoaminen siihen liittyvine sääntöjen muutoksineen on vapaaehtoista.

4. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja.

4.1. Esityksen suhde muuhun lainsäädäntöön.

Osuuspankkilain 3 §:n mukaan osuuskunnista voimassa oleva lainsäädäntö soveltuu osuuspankkeihin, mikäli osuuspankkilaissa ei ole toisin säädetty. Osuuspankin perustamisesta ja hallinnosta, tilintarkastuksesta ja selvitystilasta sekä johdon siviili- ja rikosoikeudellisesta vastuusta on osuuspankkilaissa osuuskuntalain osittain korvaavia erityissäännöksiä. Muilta osin pankkeihin sovelletaan yleistä osuuskuntalakia. Osuuspankkilain eräiden säännösten tarkistaminen taustalainsäädännön uudistamisen yhteydessä on välttämätöntä normiristiriitojen ja tulkintavaikeuksien välttämiseksi.

Uudet toiminimi-, kaupparekisteri- ja prokurailait (128—130/79) tulivat voimaan 1

päivänä maaliskuuta 1979. Hallituksen esitys on laadittu siten, että se on sopusoinnussa mainittujen lakien kanssa.

4.2. Esityksen ulkopuolelle jääviä kysymyksiä.

Tavoitteeksi yhteisöoikeudessamme olisi asetettava se, että eri yhteisölait eivät rakenteeltaan ja sisällöltään eroa toisistaan muissa suhteissa kuin yhteisömuotojen erilaisuuden kannalta on välttämätöntä. Yhteisölakeja joutuvat soveltamaan paljolti samat sidosryhmät ja samat henkilöt. Oikeudellisten käsitteiden, menettelysäännösten ja oikeusturvasäännösten erilaisuus saattaa tällöin aiheuttaa väärinkäsityksiä, jopa oikeuden menetyksiäkin. Kehitys ulkomailla näyttää niin ikään monessa suhteessa kulkevan kohti yhteisöoikeuden yhdenmukaistamista.

Esitys rajoittuu eräisiin kiireellisinä pidettäviin uudistusehdotuksiin sekä osakeyhtiölainsäädännön kokonaisuudistuksen vaatimiin välttämättömiin yhdenmukaistamistoimiin. Osuuskuntalain lähentäminen osakeyhtiölakiin muissakin suhteissa on perusteltua. Tämä ei ole teknisesti mahdollista muuttamatta osuuskuntalakia kokonaisuudessaan. Osuuskuntalain kokonaisuudistuksen tarve ei kuitenkaan rajoitu vain yhdenmukaistamiskäsitteisiin. Laki on ollut voimassa jo yli kaksikymmentä vuotta ja sitä voidaan pitää eräiltä osin puutteellisenä ja vanhentuneena. Sodan jälkeinen kehitys suomalaisessa talouselämässä ja osuustoimintaliikkeessä on synnyttänyt tilanteen, joka monessa suhteessa poikkeaa lain valmistelun aikana vallinneista lähtökohdista. Tältä osin voidaan viitata esimerkiksi siihen voimakkaaseen keskittymisprosessiin, joka on kohdistunut myös osuuskuntiin. Voitanee myös väittää, että kilpailu osuuskuntien ja muiden yhteisöjen välillä on jatkuvasti kiristynyt.

Osuuskuntalain kokonaisuudistuksen valmistelu on tarkoituksenmukaista käynnistää sen jälkeen kun osittaisuudistusta koskeva laki on tullut voimaan. Uudistustyö on ajoitettava niin, että siinä ehditään hankkia tietoja lisäosuusmaksujärjestelmän ja muiden pääomaongelmien lieventämiseen tähtäävien uudistusten käytännön vaikutuksista.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.

1. Lakiehdotusten perustelut.

1.1. Laki osuuskuntalain muuttamisesta.

2 luku. *Osuuskunnan perustaminen.*

6 §. Toiseen momenttiin otetun viittaus-säännöksen tarkoituksena on kiinnittää lukijan huomio lisäosuusmaksujärjestelmän olemassa-oloon.

5 luku. *Osuusmaksu, vararahasto ja ylijäämä.*

30 §. Pykälän ensimmäiseen momenttiin ehdotetaan tehtäväksi kolme muodollista tai lakiteknistä muutosta.

Käsite tilinpäätöspäivä ehdotetaan korvattavaksi käsitteellä tilikauden päättyminen. Tämä vastaa voimassa olevan kirjanpidon käytännön käsitteistöä. Mainittua käsitettä seuraavan sivulauseen muotoa on käsitteiden vaihtumisen vuoksi myös jouduttu muuttamaan.

Toinen muutostarve aiheutuu siitä, että 79 b §:n 1 momenttiin ehdotetaan otettavaksi säännös arvonorotusrahastosta. Tällöin niissä osuuskunnissa, joissa käyttöomaisuuden arvoa on korotettu ja korotusta vastaava määrä merkitty vastattaviin arvonorotusrahastoon, on siihen laskelmaan, joka tehdään 30 §:n mukaisesti jäsenyyden lakattua, sisällytettävä velkojen ja vararahaston lisäksi myös arvonorotusrahasto.

Lisäosuusmaksujärjestelmää koskevien uusien säännösten vuoksi on pykälää ollut tarkistettava myös siltä osin, kuin siinä on asetettu osuuskunnan palauttamiselle edellytys, ettei osuuskunnan jäsenen yhtäläistä oikeutta loukata. Ehdotetun 163 §:n 2 momentin mukaan säännöissä voidaan määrätä, että kertyneet lisäosuusmaksut osuuskunnan purkautuessa palautetaan ennen muita osuusmaksuja. Jos sääntöihin on otettu tällainen määräys, voidaan myös 30 §:ssä tarkoitettussa tilanteessa palauttaa osuusmaksuja ainoastaan sillä edellytyksellä, ettei lisäosuusmaksuihin liittyvää ensisijaista palautusoikeutta loukata. Laskettaessa tässä tapauksessa jäsenen oikeutta varsinaisen osuuskunnan palautukseen osuuskunnan varoista on ensiksi vähennettävä lisäosuuspääoma kokonaisuudessaan.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan käsite tilinpäätöspäivä korvattavaksi tilikauden päättymisellä samoilla perusteilla kuin 1 momentissa.

31 §. Tämän pykälän 1 ja 2 momenttiin ehdotetaan tehtäväksi sama kirjanpidollinen ja lakitekkinen muutos kuin 30 §:n 1 ja 2 momentteihin.

33 §. Säännös vararahaston käyttämisestä osuuskunnan tappion peittämiseen sisältyy ehdotuksen 37 §:n 1 momenttiin. Tämän vuoksi ehdotetaan 33 §:n 3 momentti kumottavaksi.

34 §. Pakollista vararahastosiirtoa koskeva säännös on voimassa olevassa laissa melko ankara. Käytännössä osuuskunta joutuu yleensä siirtämään koko ylijäämänsä vararahastoon. Siten ylijäämästä ei ole useinkaan mahdollista maksaa korkoa osuuspääomalle tai suorittaa ylijäämän palautusta.

Pykälässä ehdotetaan tuntuvaa pakollista vararahastosiirtoa koskevan säännöksen lieventämistä. Ehdotuksen mukaan vararahastoon on, kunnes se on kertynyt täyteen määräänsä, siirrettävä vuotuisesta ylijäämästä vähintään viisi prosenttia eikä kuten nyt kymmenen prosenttia. Rahastosiirron määrän kytkeminen vuosivaihtoon jätettäisiin pois laista. Ylijäämän siirto on suoritettava sen jälkeen kun ylijäämästä on vähennetty mahdollinen taseen osoittama tappio edellisiltä tilikausilta. Tämän kirjanpidossa vakiintuneen periaatteen mukainen nimenomainen säännös ehdotetaan nyt otettavaksi myös osuuskuntalakiin.

37 §. Osuuspääoma on osuuskunnissa tyyppillistä sidottua omaa pääomaa. Nykyiseen lakiin ei kuitenkaan sisälly säännöksiä siitä, mihin tarkoituksiin osuusmaksuja voidaan käyttää. Tosin 33 §:n 3 momentista ilmenee välillisesti, että osuuspääomaa voidaan käyttää tappion peittämiseen. Mainitusta pykälästä ilmenee edelleen se ehdoton periaate, että tappion peittämiseen on käytettävä ensiksi aikaisempien vuosien käyttämätöntä ylijäämää, sitten muita vapaita rahastoja, tämän jälkeen osuuspääomaa ja vasta viimeisenä vararahastoa. Säännös on laadittu velkojen etujen suojaamiseksi.

Kun tämä kattamisjärjestelmä joissakin tapauksissa voi johtaa jäsenen kannalta kohtuuttomaan lopputulokseen, ehdotetaan 1 momentissa säädettäväksi, että osuuskunnalle itselleen annettaisiin mahdollisuus valita, käyttääkö se osuuspääomaa tai vararahastoa sellaisen tap-

pion peittämiseen, johon eivät riitä käyttämättömät ylijäämät eivätkä vapaat rahastot.

Velkojen etuja suojataan kuitenkin edelleen peitettäessä tappiota joko osuusmaksuja tai vararahastoa käyttämällä. Osuuskunnan jäsenille riskipääoman sijoittajina ei tule suorittaa mitään sijoittamaansa pääomaan liittyviä taloudellisia etuja ennen kuin velkojen etu on turvattu. Jos osuuskunta käyttäisi tappion peittämiseen osuuspääomaa joko ensisijaisesti tai sen vuoksi, että tappio on niin suuri, etteivät käyttämättömät ylijäämät, vapaat rahastot eikä vararahastokaan siihen riitä, tulee sovellettavaksi pykälän 2 momentissa oleva, nykyistä 37 §:ää vastaava säännös, jonka mukaan jäsenelle tuleva ylijäämäosuus on pidättävä hänen osuusmaksunsa suorittamiseksi, kunnes tappion peittämiseen käytetty määrä on maksettu osuuskunnalle. Lisäosuusmaksua koskevasta 163 c §:stä ilmenee, että myös sitä voidaan käyttää tappion peittämiseen.

Jos osuuskunta päättää käyttää tappion peittämiseen vararahastoa, on ylijäämän jakaminen jäsenille kielletty tappiovuotta seuraavien kolmen vuoden aikana, jollei vararahastoa ole kartutettu tappion peittämiseen käytetyllä määrällä. Vararahastoa voidaan kartuttaa myös muulla tavoin kuin siirtämällä siihen ylijäämää. Niinpä osuuskunnan omaisuuden myynnistä voi syntyä sellaisia varoja, jotka voidaan siirtää vararahastoon. Jäljempänä 79 b §:ssä ehdotetaan myös, että osuuskunnan käyttöomaisuuden arvon korottamisesta muodostettava arvonkorotusrahastoa saadaan käyttää vararahaston kartuttamiseen. Siltä osin kuin vararahastoon sisältyy tällä tavalla rahastoituja varoja, niitä ei kuitenkaan saa käyttää tappion peittämiseen. Se olisi vastoin kirjanpidossa hyväksyttyjä periaatteita.

9 luku. *Hallitus ja hallintoneuvosto sekä tilinpäätös.*

Kun osuuskuntalaissa ei ole sellaista erillistä lukua, jossa käsitellään kirjanpitoa ja tilinpäätöstä, on uudet tilinpäätössäännökset jouduttu sijoittamaan 9 lukuun, jossa ennestään on ollut tilinpäätöksen laatimista koskeva yleissäännös (79 §). Luvun otsaketta ehdotetaan muutettavaksi siten, että siitä ilmenee luvun sisältävän myös tilinpäätöstä koskevia säännöksiä.

75 §. Hallituksen edustamisvaltaa koskeva yleissäännös ehdotetaan otettavaksi yhdenmu-

kaisena osakeyhtiölain vastaavan säännöksen kanssa pykälän 1 momenttiin.

Osuuskunnissa on ollut mahdollista antaa toiminimen kirjoittamisoikeus vain henkilökohmaisena oikeutena. Yhdenmukaisesti osakeyhtiölain säännösten kanssa ehdotetaan 2 momenttiin sisällytettäväksi säännös siitä, että toiminimen kirjoittamisoikeus voidaan antaa myös toimiasemasta johtuvana. Osuuspankkilain 7 §:n 4 kohdan nojalla tämä on ollut mahdollista osuuspankeissa. Ehdotuksen mukaan osuuskunnissa voi toiminimen kirjoittavien oikeus olla joko henkilökohtaisena oikeutena tai toimiasemasta johtuvana tahi näitä molempia voidaan käyttää rinnakkain. Siten hallituksen jäsenen tai toimitusjohtajan asemaan osuuskunnassa voidaan suoraan sääntöjen perusteella liittää oikeus toiminimen kirjoittamiseen.

Niissä osuuskunnissa, joissa on hallintoneuvosto, kuuluu toiminimen kirjoittamisoikeuden antaminen verrattain yleisesti hallintoneuvoston tehtäviin. Tämä tarkoituksenmukaiseksi todettu käytäntö voi edelleenkin jatkua osuuskunnissa, sikäli kuin osuuskunnan säännöissä on näin määrätty. On kuitenkin huomattava, että toiminimen kirjoittamisoikeuden antaminen voi olla vain toisella näistä hallintoelimistä.

76 §. Tähän pykälään ehdotetaan otettavaksi nykyisestä 76 §:n 1 momentista toinen virke, 2 momentti sekä 3 momentti eräin kielellisin korjauksin.

79 §. Pykälä sisältää yleissäännöksen osuuskunnan kirjanpidosta, varainhoidosta ja tilinpäätöksestä. Säännös on yhdenmukainen osakeyhtiölain vastaavan säännöksen kanssa. Kirjanpitolaki sisältää säännökset kirjanpitomenettelystä sekä tilinpäätöksen muodosta ja sisällöstä. Viimeksi mainittuja säännöksiä täydennetään jäljempänä mainittavilla osuuskuntia koskevilla erityissäännöksillä. Osuuskunnilta ei vielä vaadita laissa erityistä toimintakertomusta. Verrattain yleisesti toimintakertomuksen laatiminen on osuuskuntien säännöissä kuitenkin määrätty hallituksen velvollisuudeksi.

79 a §. Pykälän 1 ja 2 momentti sisältävät osakeyhtiölain 11 luvun 2 §:n 1 ja 2 momentin säännöksiä vastaavat säännökset osuuskunnan tilinpäätöksen allekirjoittamisesta sekä velvollisuudesta esittää niin sanotut vertailutiedot edelliseltä tilikaudelta. Hallituksella tarkoitetaan tässä, kuten muuallakin missä ei nimenomaisesti toisin sanota, päätösvaltaista hallitusta. Samat oikeudet ja velvollisuudet kuin hallituksella olisi 80 §:ssä tarkoitettulla osuuskun-

nan hallinnon hoitajalla, joka on rinnastettavissa osakeyhtiön toimitusjohtajaan.

Pykälän 3 momentti on yhdenmukainen osakeyhtiölain 11 luvun 2 §:n 3 momentin kanssa.

79 b §. Pykälään on yhdistetty soveltuvin osin osakeyhtiölain 11 luvun 4 §:n 1 momentin, 5 §:n 2 momentin ja 9 §:n 5 momentin säännökset.

Pykälän 1 momentissa säädetään osuuskunnan käyttöomaisuuden arvonorotuksesta ja sen käytöstä. Arvonorotusrahasto kuuluu osuuskunnan sidottuun omaan pääomaan. Sitä saa käyttää ainoastaan vararahaston kartuttamiseen. Arvonorotus ei ole osuuskunnan realisoitunutta tuloa eikä sen käyttö siten saa vaikuttaa vuositulokseen ylijäämää lisäävänä tai tappiota vähentävänä eränä.

Pykälän 2 momentissa on säädetty osakeyhtiölain säännöstä vastaavasti osuuskunnalle velvollisuus ilmaista avoimesti tilinpäätöksessään varastovarauksensa ja siinä tilikauden aikana tapahtunut muutos. Niin sanottu suurosuuskunta, jolle tämä velvollisuus asetetaan, on määritelty samalla tavalla kuin niin sanottu suuryhtiö osakeyhtiölaissa.

Pykälän 3 momentissa on suurosuuskunnille säädetty osakeyhtiölain säännösten mukaisesti velvollisuus liittää tilinpäätökseensä rahoituslaskelma, jossa annetaan selvitys varojen hankinnasta ja niiden käytöstä tilikauden aikana.

Suurosuuskuntaa määriteltäessä pidetään osuuskunnan sidottuna omana pääomana osuuspääomaa, lisäosuuspääomaa, vararahastoa sekä arvonorotusrahasto.

Osa-aikatyöntekijöiden lukumäärä yrityksissä on viime vuosina lisääntynyt. Niissä osuuskunnissa, kuten myös muissa yrityksissä, joissa on runsaasti osa-aikatyöntekijöitä, saattaa syntyä ongelmia määriteltäessä, onko osuuskunnan palveluksessa keskimäärin lain tarkoittamat yli 500 henkilöä vai ei. Sama ongelma voi syntyä 88 §:n 3 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa. Kun työsuhteiden lukumäärä ei sellaisenaan osoita osuuskunnan kokoa, lienee perusteltua, ettei työntekijöiden absoluuttinen lukumäärä ratkaise sitä, minkä laajuista lisäinformaatiota osuuskunnan on annettava toiminnastaan. Asiaa on näin ollen tarkasteltava kokonaisuutena siltä pohjalta, kuinka monen työntekijän työpanoksesta muodostuu normaali työpäivä (miestyöpäivä). Aina ei ole kuitenkaan tarkoituksenmukaista suorittaa kovin yksityiskohtaisia tun-

tilaskelmia. Yleisenä olettamuksena voitaneen pitää, että kaksi osa-aikatyöntekijää vastaa 79 b §:n 2 ja 3 momentissa sekä 88 §:n 3 momentissa tarkoitettua yhtä työntekijää.

79 c §. Pykälä sisältää osuuskuntien tilinpäätöksen julkistamista koskevan säännöksen. Sen mukaisesti julkisiksi tulevat tuloslaskelma ja tase liitteineen sekä tilintarkastuskertomus.

Kun tilinpäätösasiakirjat on toimitettu rekisteriviranomaiselle, on niistä annettava tietoja ja jäljennöksiä jokaiselle niitä pyytävälle. Sen varalta, että osuuskunta laiminlyö asiakirjojen lähettämisen, on 106 §:ssä säädetty osuuskunnan purkamisuhka ja 164 §:ssä uhkasakkoseuraamus.

10 luku. Tilintarkastajat.

86 §. Pykälän 1 momentissa ehdotetaan määriteltäväksi yhdenmukaisesti osakeyhtiölain 10 luvun 7 §:n 1 momentin säännöksen kanssa tilintarkastajan tehtävä ottamalla hyvää tilintarkastustapaa koskeva lausuma lakiin. Hyvän tilintarkastustavan sisältö muovautuu tilintarkastuskäytännön ja tilintarkastajakunnan ammatillisten yhteenliittymien suositusten mukaan. Mittapuun tulisi olennaisilta osin olla sama kuin osakeyhtiöidenkin kohdalla.

Pykälän 2 momenttiin ehdotettu muutos, jonka mukaan osuuskunnan kokouksen asettamat tilintarkastajat voivat jäädä tilintarkastajien keskuudessa vähemmistöön, on samansisältöinen osakeyhtiölain 10 luvun 1 §:n 1 momentin kanssa.

88 §. Tähän pykälään ehdotetaan otettaviksi uusi 3 ja 4 momentti, jolloin nykyinen 3 momentti siirtyy sellaisenaan uudeksi 5 momentiksi.

Ammattitilintarkastajan pätevyyden omaavan tilintarkastajan käyttäminen ehdotetaan pakolliseksi suurehkoissa osuuskunnissa (3 mom.). Säännös eroaa kahdessa suhteessa osakeyhtiölain vastaavasta säännöksestä (osakeyhtiölain 10 luvun 4 §). Ensinnäkin suurosuuskuntana pidetään osuuskuntaa, jonka sidottu oma pääoma on enemmän kuin miljoona markkaa tai jonka palveluksessa kahden viimeksi kuluksen tilikauden aikana on ollut keskimäärin yli 200 henkilöä. Osakeyhtiöissä vastaavat rajat ovat kaksi miljoonaa markkaa tai 500 henkilöä. Alhaisemmat rajat osuuskunnissa ovat kuitenkin

kin perusteltuja sen vuoksi, että ammattitilintarkastajan pätevyysvaatimukseksi asetetaan vaihtoehtoisesti joko KHT- tai HTM-tilintarkastaja — tai vastaava yhteisö — taikka pykälän 5 momentissa tarkoitettu tilintarkastusyhteisö. Toinen ero osuuskuntien osalta onkin juuri siinä, että niissä kelpuutetaan ammattitilintarkastajaksi myös osuuskuntien yhteisiä tehtäviä hoitava yhteisö. Eräiden osuustoiminnallisten keskusliikkeiden ja -järjestöjen piirissä toimii keskitetty tilintarkastajajärjestelmä, jonka palveluksia osuuskunnat käyttävät joko sääntöjen velvoittamina tai vapaaehtoisesti. Näillä tilintarkastusosastoilla toimivien tilintarkastajien ammatillinen pätevyys on korkeata luokkaa.

Uusi 4 momentti vastaa asiallisesti osakeyhtiölain 10 luvun 3 §:n 3 momenttia.

90 a §. Tilintarkastuksen suorittamista osoittavaa tasamerkintää koskeva säännös ehdotetaan säädettäväksi yhdenmukaiseksi osakeyhtiölain vastaavan säännöksen kanssa. Merkinnässä tilintarkastajat ilmoittavat suorittamastaan tarkastuksesta ja antamastaan kertomuksesta. Merkinnällä on pelkästään tiedottava tehtävä eikä se saa sisältää arvostelmia. Merkintä tehdään tasekirjaan. Siinä tapauksessa, että tilintarkastajat ovat tarkastuksessaan todenneet, ettei tuloslaskelmaa tai tasetta voida vahvistaa, on tästä tehtävä erityinen merkintä.

91 a §. Osuuskuntien tilintarkastajien salassapitovelvollisuuden sisällöstä ei ole ollut laissa säännöksiä.

Osakeyhtiölain säätämisen yhteydessä lisättiin rikoslain 38 luvun 3 §:ään rangaistussäännös salassapitovelvollisuuden rikkomisesta. Tämä rangaistussäännös koskee myös osuuskunnan tilintarkastajia, hallintoelinten kaikkia jäseniä sekä toimitusjohtajaa tai vastaavaa. Tämä huomioon ottaen ehdotetaan salassapitovelvollisuuden aineellinen sääntely osuuskuntalaissa järjestettäväksi yhdenmukaiseksi osakeyhtiölain 10 luvun 13 §:n säännösten kanssa.

13 luku. *Osuuskunnan selvitystila ja purkaminen.*

106 §. Osuuskunnalle säädetään 79 c §:ssä velvollisuus lähettää tilinpäätösasiakirjat rekisteriviranomaiselle kuuden kuukauden kuluessa tilikauden päättymisestä. Tämän velvollisuuden toistuvasta laiminlyönnistä ehdotetaan osuus-

kunnalle säädettäväksi se uhka, että osuuskunta voidaan asettaa selvitystilaan. Säännös on tältä osin yhdenmukainen osakeyhtiölain 13 luvun 4 §:n 1 momentin 3 kohdan kanssa. Säännöksen sanamuoto on myös eräiltä muilta osin yhdenmukaistettu osakeyhtiölain säännösten kanssa. Kun rekisteriviranomainen on velvollinen valvomaan 79 c §:n säännösten noudattamista, ehdotetaan, että myös rekisteriviranomainen voi tehdä hakemuksen osuuskunnan asettamisesta selvitystilaan.

16 luku. *Osuuskuntien sulautuminen.*

156 a §. Nykyinen lainsäädäntömme ei tunne niin sanotun sekafuusion mahdollisuutta. Yritystoiminnan keskittymisen ja yritysten välisen toimialarationalisoinnin takia eri yhteisömuotojen sulautuminen toisiinsa tulisi olla mahdollista. Esillä olevaan uuteen pykälään ehdotetaan otettavaksi säännös, jonka mukaan osuuskunnan kokonaan omistama osakeyhtiö voidaan sulauttaa osuuskuntaan. Sulautumismenettely olisi verrattain yksinkertainen muun muassa siitä syystä, että tällaisessa sulautumistapauksessa ei esiinny eturistiriitaa osapuolten kesken eikä siihen liioin liity erityisiä vähemmistösuojaongelmia. Menettely on yhdenmukainen osakeyhtiölain 14 luvun 7 §:n mukaisessa emoyhtiön ja sen kokonaan omistaman tytäryhtiön fuusiossa noudatettavan menettelyn kanssa.

Siinä tapauksessa, että vastaanottavan emosuuskunnan ja sulautuvan tytäryhtiön toimialat eivät vastaa toisiaan edellytetään, että emosuuskunnan on muutettava toimialaansa koskevia tai muita sääntöjensä määräyksiä tulevaa tosiasiallista toimintaa vastaaviksi. Emo-osuuskunnalla tulee kuitenkin säilyä osuustoiminnallinen tarkoitus. Viranomaisella ei ole yleensä mahdollisuutta osuuskunnan perustamisen ja rekisteriin merkinnän jälkeen puuttua siihen, vastaako jonkin osuuskunnan tosiasiallinen toiminta osuuskuntalain 1 §:ää. Sulautumisen yhteydessä kaupparekisteriviranomaisella on mahdollisuus valvoa tätä ja evätä tarvittaessa sulautumisen merkitseminen rekisteriin.

Itse sulautumismenettely olisi varsin yksinkertainen. Sen jälkeen kun emo-osuuskunnan ja tytäryhtiön hallitukset ovat tehneet sopimuksen sulautumisesta, on hallitusten ilmoitettava päätöksestään rekisteriviranomaiselle sekä haettava osakeyhtiölain 14 luvun 5 §:n 1 momen-

tin mukaisesti tytäryhtiön kotipaikan tuomioistuimen lupa sulautumissopimuksen täytönpäntöön. Jos emo-osuuskunnan sääntöihin tai tytäryhtiön yhtiöjärjestykseen sisältyy säännöksiä sulautumissopimuksen hyväksymisestä jossakin muussa toimitelmässä kuin hallituksessa, on näitä luonnollisesti noudatettava. Tämän jälkeen hallitusten on tehtävä tuomioistuimen luvasta ilmoitus rekisteröimistä varten. Sulautumisen katsotaan tapahtuneen, kun lupaa koskeva päätös on rekisteröity. Mikäli sulautuminen edellyttää sääntöjen muutosta, on emo-osuuskunnan ryhdyttävä tähän ennen rekisteri-ilmoituksen tekemistä. Emo-osuuskunnan sääntöjen muutosta ja tuomioistuimen lupaa koskevat kaupparekisteri-ilmoitukset tehdään samanaikaisesti, jolloin kaupparekisteriviranomaisella on mahdollisuus valvoa, että emo-osuuskunnan toiminta edelleen täyttää osuuskuntalain 1 §:n vaatimukset.

17 a luku. *Lisäosuusmaksu.*

Osuuskuntalakiin ehdotetaan otettaviksi säännökset niin sanotusta lisäosuusmaksujärjestelmästä. Järjestelmä pyrkii parantamaan osuuskuntien edellytyksiä omien pääomien hankintaan. Uudet säännökset on koottu lisäosuusmaksua koskevaksi 17 a luvuksi.

163 §. Pykälässä säädetään uuden vapaaehtoisen lisäosuusmaksujärjestelmän tunnusmerkit. Osuuskunta voi sääntöihinsä ottaa määräyksen, jonka mukaan jäsenellä on oikeus osallistua osuuskuntaan yhdellä tai useammalla rahoituspanoksella eli lisäosuusmaksulla. Kun kyseessä on jäsenen oikeuttaminen suorittamaan vapaaehtoisia osuusmaksuja, ei ole välttämätöntä säännöissä mainita sitä perustetta, jonka nojalla tämä tapahtuisi. Riittää kun kaikilla jäsenillä on lisäosuusmaksun ottamiseen yhtäläinen oikeus. Tätä edellyttää lain 66 ja 81 §:stä ilmevä yhdenvertaisuusperiaate.

Jos osuuskunta toisaalta haluaa ottaa sääntöihinsä määräyksiä niistä perusteista, joilla jäsen oikeutetaan ottamaan lisäosuusmaksuja, tämä on mahdollista. Rekisteriviranomaiselle jää tällöin velvollisuus tutkia, että säännöt noudattavat yhdenvertaisuusperiaatetta. Mainitun periaatteen asettamissa rajoissa voidaan oikeus ottaa lisämaksuja tehdä riippuvaiseksi esimerkiksi siitä, että osuusmaksu on täysin maksettu tai siitä, että jäsen on käyttänyt hyväkseen

määrätyn määrän osuuskunnan palveluksia. Eräänä sääntöjen varaisena menettelynä voidaan ajatella, että säännöissä määrätään joko suoraan lisäosuuspääoman enimmäiskoko tai sen vahvistaminen annetaan jollekin osuuskunnan toimielimelle (osuuskunnan tai edustajiston kokous, hallintoneuvosto, hallitus). Tällöin on säännöissä tai mainitun toimielimen päätöksessä määriteltävä jäsenten etuoikeus mahdollisessa ylikysyntätilanteessa esimerkiksi siten, että se määräytyy aiemmuusjärjestyksen mukaan. Säännöissä voitaisiin myös asettaa rajoituksia jäsenen oikeuteen osallistua osuuskuntaan lisäosuusmaksuilla, mutta tällöinkin on otettava huomioon yhdenvertaisuusperiaate.

Lisäosuusmaksun olennaisena tunnusmerkkinä on 1 momentin mukaan, että sille on suoritettava osuuskunnan ylijäämästä korkoa sen jälkeen kun lain ja sääntöjen edellyttämät rahastosiirrot ylijäämästä on tehty. Osuuskuntalakiin ei sisälly yleistä määritelmää jaettavasta ylijäämästä. Vakiintuneen käytännön mukaan on kuitenkin selvää, että jakokelpoiseen ylijäämään kuuluvat tilikauden ylijäämän lisäksi myös aikaisemmilta tilikausilta olevat jakamattomat ylijäämät samoin kuin vapaisiin rahastoihin siirretyt varat.

Koska lisäosuusmaksuille on luonteenomaista ylijäämästä suoritettava korko, säännöissä voidaan määritellä korkokanta tai sen vähimmäistahi enimmäisrajat. Lisäosuusmaksuille on suoritettava sama korko kuin varsinaisille osuusmaksuille, jollei sääntöihin oteta 2 momentin ensimmäisen virkkeen mukaista määräystä. Päätös koron suorittamisesta tehdään siinä järjestyksessä kuin päätökset osuuskunnan ylijäämän käyttämisestä yleensä on tehtävä. Osuuskuntalain 58 §:n 1 momentin 3 kohdan mukaan osuuskunnan varsinaisessa kokouksessa on päätettävä ylijäämän käyttämisestä, mikäli päätöksen tekeminen siitä saattaa tulla kysymykseen.

Pykälän 2 momentin mukaan säännöissä voidaan määrätä, että lisäosuusmaksuilla on parempi oikeus ylijäämään kuin varsinaisilla osuusmaksuilla. Tällä tarkoitetaan sitä, että lisäosuusmaksuilla voi olla etuoikeus korkoon tai että niille suoritetaan suurempi korko kuin varsinaisille osuusmaksuille. Säännöissä voidaan myös määrätä, että ylijäämästä suoritetaan osuusmaksun korkoa sekä varsinaisille osuusmaksuille että lisäosuusmaksuille, mutta että lisäosuusmaksut saisivat korkoa suuremman

korkokannan mukaisesti. Jollei varsinaiselle osuusmaksulle sääntöjen mukaan makseta korkoa, vaan ylijäämä jaetaan esimerkiksi 35 §:n 2 momentin mukaisesti, lisäosuusmaksuille voidaan suorittaa korkoa vain ottamalla sääntöihin pykälän 2 momentin mukainen määräys 163 e §:n viimeisessä virkkeessä säädettyä järjestyksessä.

Pykälän 3 momentin mukaan lisäosuusmaksut eivät tuota jäsenelle osuuskunnan purkauksessa jako-osuutta omaisuuden säästöön. Sen sijaan pykälän 2 momentin nojalla voidaan säännöissä määrätä, että lisäosuusmaksut palautetaan osuuskunnan purkauksessa ennen varsinaisia osuusmaksuja. On kuitenkin muistettava, että lisäosuusmaksutkin ovat omistajien riskisijoituksia. Velkojien saatavat on aina suoritettava ennen lisäosuusmaksujen palauttamista.

Lisäosuusmaksut eivät lisää jäsenen äänioikeutta, eivät edes niissä osuuskunnissa, joissa jäsenten enemmistön tulee 53 §:n nojalla olla osuuskuntia tai muita yhteisöjä ja joissa tällainen yhteisöjäsen saa äänestää useammalla kuin yhdellä äänellä (toisen asteen osuuskunnat). Lisäosuusmaksut eivät tuota jäsenelle muutaakaan hallinnoimisoikeuksia. Lisäosuusmaksuihin ei myöskään liity velvollisuutta lisämaksun, ylimääräisen maksun tai muunkaan jäsenvelvoitteen suorittamiseen.

Lisäosuusmaksu on varsinaisesta osuusmaksusta erillinen suoritus. Jos osuusmaksu korotetaan, suoritettua lisäosuusmaksua ei voida käyttää korotuksen maksamiseksi ennen kuin jäsenellä 163 d §:n mukaisesti on oikeus saada lisäosuusmaksu palautetuksi. Lisäosuusmaksu voidaan niin ikään vain viimeksi mainituin edellytyksin käyttää ylimääräisen maksun tai lisämaksuvelvollisuuden kattamiseen.

163 a §. Pykälän 1 momentin mukaisesti säännöissä on määrättävä lisäosuusmaksun suuruus. Sen on oltava tietyn suuruinen kiinteä markkamäärä. Koronmaksussa syntyvien hankaluuksien vuoksi ei voida ajatella, että osuuskunnassa olisi erisuuruisia lisäosuusmaksuja. Maksetut varsinaiset osuusmaksut ja lisäosuusmaksut muodostavat yhdessä osuuspääoman. Kirjanpidossa ja taseessa se on eriteltävä, koska osuuspääoman koostumusta koskevalla tiedolla saattaa olla suurikin merkitys osuuskunnan velkojille tai muille sidosryhmille. Lisäosuusmaksujen vapaaehtoisuudesta johtuu, ettei myöskään niiden markkamääräinen korottaminen voi tulla kysymykseen. Lisäosuusmaksun alentaminen

on sen sijaan mahdollista. Tällöin on noudatettava sääntöjen muuttamista koskevia säännöksiä ottaen erityisesti huomioon 65 §:n säännökset.

Pykälän 2 momentin mukaan lisäosuusmaksun tunnusmerkistöön kuuluu edelleen, että se on suoritettava yhtenä eränä. Lisäosuusmaksuihin liittyvät oikeudet ja velvollisuudet syntyvät vasta maksun suorittamisella. Lisäosuusmaksujen osalta ei siten tarvitse ottaa huomioon niitä tilanteita, jotka koskevat osuusmaksusta puuttuvan erän suorittamista jäsenyyden lakatessa (31 §) tai kuolinpesän vastuuta osuusmaksusta (32 §). Jäsenen osallistuessa osuuskuntaan lisäosuusmaksuilla noudatetaan soveltuvin osin jäsenen liittymistä osuuskuntaan koskevia säännöksiä. Käytännössä se voisi tapahtua esimerkiksi siten, että jäsen suorittaa osuuskunnan pankkitilille tai suoraan sen kassaan lisäosuusmaksun tai -maksujen markkamäärän saaden tästä samalla tosittteen. Hallitus käsittelee asian tarkistaen muun muassa jäsenyyden. Sellaistakin menettelyä voidaan ajatella, että lisäosuusmaksu otetaan jäsenen suostumuksella hänelle maksettavasta tuotetilityksestä tai muusta rahasuorituksesta (hyvityksestä). Osuuskunta voi toimeenpanna myös lisäosuusmaksujen hankkimiskampanjan tarjoamalla tiettyä aikaa jäsenille mahdollisuutta osallistua osuuskuntaan lisäosuusmaksuilla.

Osuuskunnan tulee olla tietoinen lisäosuusmaksujen "omistajista". Tämän vuoksi on hallituksen 3 momentin mukaan merkittävä jäsenluetteloon kunkin jäsenen kohdalle hänen lisäosuusmaksujensa lukumäärä. Luetteloon on syytä merkitä mahdollisten vastaisten todistamisvaikeuksien välttämiseksi myös päivämäärä, jolloin lisäosuusmaksu on suoritettu. Ilman nimenomaista lainsäädännöstäkin on selvää, että osuuskunta on velvollinen pyydettäessä antamaan jäsenelle todistuksen osuusmaksujen ja lisäosuusmaksujen lukumäärästä.

163 b §. Omien pääomien pysyvyyttä voidaan myös lisätä edistämällä lisäosuusmaksujen siirtokelpoisuutta. Osuuskunnallehan olisi edullista, että jäsenelle hänen erotessa tai muuten vähentäessä lisäosuusmaksujen lukumäärää ei tarvitsisi palauttaa osuusmaksua vaan että jäsen siirtäisi sen toiselle jäsenelle tai sellaiselle, joka hyväksyytään jäseneksi. Jäsen saisi tällöin suorituksen osuusmaksustaan siirronsaajalta. Tämän suorituksen (kauppahinnan) arvo on suoraan riippuvainen lisäosuusmaksun

arvosta siirronsaajalle. Tämän vuoksi pykälän 1 momentissa ehdotetaan, että siirronsaajalla on oikeus kaikissa tapauksissa lukea hyväkseen siirtäjän suorittamat lisäosuusmaksut kokonaisuudessaan. Tämä järjestely ei vaikuta heikentävästi osuuskunnan vakavaraisuuteen eikä maksuvalmiuteen.

Osuuskuntien etujen mukaista olisi pyrkiä eri keinoin edistämään mainittujen siirtojen yleistymistä. Voitaisiin ajatella, että osuuskunta ottaa huolehtia eroamista tai lisäosuusmaksujen vähentämistä suunnittelevien ja lisäosuusmaksujen hankkimista harkitsevien jäsenten yhteen saattamisen. Toisena osapuolena voisivat olla myös uusiksi jäseniksi hakeutuvat henkilöt. Täten voisivat osuuskunnassa kehittyä eräänlaiset osuuskuntien siirtomarkkinat, joista koituisi etua markkinoiden kaikille osapuolille, niin siirtäjälle ja siirronsaajalle kuin osuuskunnallekin.

Sellaisen siirronsaajan edut, joka ei hae osuuskunnan jäsenyyttä tai jonka hakemus evätään, tulevat turvatuksi 163 d §:n perusteella siten, että lisäosuusmaksu palautetaan hänelle 30 §:ssä määrätyn edellytyksin. Lisäosuusmaksun hankkiminen ei muuttaisi osuuskunnan ulkopuolisen siirronsaajan oikeutta päästä osuuskunnan jäseneksi. Jollei osuuskunnan säännöissä ole 19 §:n 2 momentin mukaista määräystä, osuuskunnan päättävä toimielin voisi yleensä vapaasti ratkaista, hyväksyykö vai hylkääkö se siirronsaajan osuuskunnan jäsenyyttä koskevan hakemuksen.

Siirronsaajan, joka hyväksytään osuuskunnan jäseneksi, on luonnollisesti suoritettava osuuskunnalle varsinaisen osuusmaksu sääntöjen mukaisesti. Lisäosuusmaksu voidaan lukea varsinaisen osuusmaksun suoritukseksi vasta sen ollessa 163 d §:n mukaisesti palautuskelpoinen.

Lisäosuusmaksun suorittamisesta mahdollisesti annettava todistus (osuuskirja) ei ole arvopaperi siinä mielessä kuin arvopaperi yleensä käsitetään. Osuuskirja on vain todistus osuuskuntien hankkimisesta ja maksamisesta. Vaikka osuusmaksun siirrettävyyttä 1 momentin nojalla edistetäänkin, säilyy osuuskunnan jäsenyys edelleen henkilökohtaisena luovuttamattomana oikeutena. Tähän oikeussuhteeseen liittyvät taloudelliset oikeudet ja velvollisuudet ovat kuitenkin siirrettävissä, ja siten velvoiteoikeudellisesti lisäosuusmaksuun sovelletaan velkakirja-

lain 3 luvun säännöksiä. Tämän mukaan siirron ilmoittaminen osuuskunnalle olisi muun muassa osuusmaksun palauttamisen sekä koron suorittamisen osalta siirronsaajalle ainoa tapa varmistua siitä, että maksu tai korko todella suoritetaan hänelle eikä siirtäjälle. Tämän mukaisesti pykälän 2 momentissa velvoitetaan siirronsaaja ilmoittamaan osuuskunnalle siirrosta. Säännös ehdotetaan otettavaksi lakiin siirronsaajan oman edun vuoksi eräänlaisena järjestys-sääntönä eikä siihen liity erityisiä pakotteita. Samalla varmistetaan, että hallituksen 27 §:n nojalla pitämä jäsenluettelo pysyy olosuhteita vastaavana. Menettely saattaa parantaa myös lisäosuusmaksun käyttämistä vakuutena.

163 c §. Kun osuuskunta voi käyttää tappion peittämiseen 37 §:n 2 momentin mukaan osuusmaksuja, saattaa lisäosuusmaksujen osalta syntyä tulkintavaikauksia sellaisissa osuuskunnissa, joissa lisäosuusmaksut ovat käytössä. Tämän vuoksi pykälässä ehdotetaan, että tappion peittämisen on tapahduttava kummankin osuuspääoman osalta samassa suhteessa, jollei säännöissä ole asiasta toisin määrätty. Säännöissä voidaan lisäosuusmaksut määrätä siinä mielessä etuoikeutetuiksi, että tappion peittämiseen käytetään ensisijassa varsinaisia osuusmaksuja ja vasta sen jälkeen, mikäli nämä eivät riitä tappion peittämiseen, lisäosuusmaksuja. Säännös voisi olla myös päinvastainen eli että tappion peittämiseen käytettäisiin ensiksi lisäosuusmaksuja. Tällainen sääntöjen määräys tullee olemaan kuitenkin harvinainen, kun otetaan huomioon lisäosuusmaksujen luonne ja niiden markkinoitavuus. Kuvattu järjestelmä on tarpeen, jotta lisäosuusmaksun suorittaneet sekä osuuskunnan velkojat voivat ennakoita, mitä tapahtuu, jos tappio joudutaan peittämään osuuspääomalla.

Mikäli lisäosuusmaksuja on käytetty tappion kattamiseen, menettellään yhdenmukaisesti 37 §:n kanssa siten, että ylijäämän jakaminen jäsenelle voi alkaa vasta sen jälkeen, kun hänen lisäosuusmaksunsa on jälleen täyteen määrään suoritettu.

163 d §. Eräänä oleellisena lisäosuusmaksujärjestelmän käyttöönottoa edistävänä tekijänä koronmaksun ja siirrettävyyden ohella on lisäosuusmaksun palauttamisen nopeuttaminen siitä, mikä se 30 §:n mukaan muuten olisi. Pykälän 1 momentissa ehdotetaan, että lisäosuusmaksu palautetaan jäsenelle tai sille, jolle

hänen oikeutensa on siirtynyt, kuuden kuukauden kuluttua sen tilikauden päättymisestä, jonka aikana sitä koskeva vaatimus on esitetty. Jos osuuskunnan tilikautena on kalenterivuosi ja jäsen tekee vaatimuksen lisäosuusmaksun palauttamisesta joulukuussa, se palautetaan hänelle seuraavan vuoden kesäkuun viimeisenä päivänä. Lisäosuusmaksujen palauttamisen osalta niin sanottu odotusvuosi on siis lyhennetty kuudeksi kuukaudeksi. On kuitenkin huomattava, että lisäosuusmaksun palauttaminen on mahdollista vain 30 §:n 1 momentissa säädettyin edellytyksin.

Pykälän sanamuodon mukaan lisäosuusmaksu voidaan palauttaa myös jäsenelle. Jäsenyyden lakkaamista ei siten ole asetettu palauttamisen edellytykseksi. Viittaus 30 §:ään koskee vain osuuskunnan varojen riittävyyttä.

Pykälän 2 momentissa säädetään lisäosuusmaksun palauttamisesta siinä tapauksessa, että osuuskunta asetetaan selvitystilaan tai konkurssiin. Säännös on yhdenmukainen 30 §:n 2 momentin säännöksen kanssa.

163 e §. Lisäosuusmaksujärjestelmän käyttöönotto tapahtuu pääsäännön mukaan tavanomaisessa, 63 §:n 1 momentissa säädettyssä järjestyksessä. Jos lisäosuusmaksuille ehdotetaan parempaa oikeutta ylijäämään kuin varsinaisilla osuusmaksuilla on tai ne ehdotetaan palauttaviksi osuuskunnan purkautuessa ennen varsinaisia osuusmaksuja, edellyttäisi 63 §:n 3 momentin säännös, että kaikki äänestykseen osallistuneet viimeksi pidetyssä kokouksessa yhtyvät siihen, koska tämä määräys rajoittaa jäsenen oikeutta osuuskunnan omaisuuteen ja ylijäämään. Tämän säännöksen ankaruus on ilmeinen este edellä mainittujen lisämääräysten käyttöönotolle. Riittäisihän yhdenkin jäsenen vastustava kanta kaatamaan koko hankkeen. Tämän vuoksi ehdotetaan, että mainittujen lisämääräysten ottaminen sääntöihin on mahdollista, jos päätöksen hyväksymisen puolesta on jälkimmäisessä kokouksessa annettu vähintään kolme neljäsosaa äänestykseen osallistuneiden äänistä. Tämä määräänemistövaatimus on riittävän ankara suojaamaan vähemmistöjen etuja enemmistövallan väärinkäyttämältä.

Jos osuuskunnan sääntöihin aiotaan ottaa 163 c §:ssä tarkoitettu määräys, on päätöksenteossa myös noudatettava 163 e §:ssä säädettyä vaikeutettua menettelyä.

Lisäosuuspääoman käyttöön ottoa koskevan ehdotuksen asiallinen sisältö on 56 §:ssä säädettyin tavoin vähintään kolmekymmentä päivää ennen ensimmäistä kokousta saatettava jäsenten tietoon.

Jos osuuskunnassa, jossa lisäosuusmaksuilla on jo parempi oikeus ylijäämään kuin varsinaisilla osuusmaksuilla, halutaan edelleen parantaa tätä etuoikeutta, on päätöksenteon tapahduttava 163 e §:n viimeisessä virkkeessä säädettyssä järjestyksessä. Muunlaiset muutokset jo käytössä olevaan lisäosuusmaksujärjestelmään tehdään 63 §:n 1 ja 4 momentissa säädettyssä järjestyksessä.

18 luku. *Erinäisiä säännöksiä.*

164 §. Osuuskunnassa hallituksen jäsen tai 80 §:ssä tarkoitettu osuuskunnan hallinnon hoitaja voidaan ehdotuksen mukaan sakon uhalla velvoittaa toimittamaan tilinpäätösasiakirjat liitteineen rekisteriviranomaiselle. Vastaava säännös sisältyy osakeyhtiölain 16 luvun 7 §:ään. Samanlainen, joskin hieman rajoitetumpi pakote sisältyy myös kirjanpitolain 38 §:n 1 momenttiin. Laiminlyönnistä voi lisäksi aiheutua 106 §:ssä säädetty seuraamus.

165 §. Voimassa olevaan osuuskuntalakiin ei sisälly lainkaan rangaistussäännöksiä. Erityisiä osuuskuntia koskevia rangaistussäännöksiä ei myöskään sisälly rikoslakiin. Tähän pykälään ehdotetaan otettavaksi tilinpäätöstä ja tilintarkastusta koskevien säännösten rikkomisen varalta rangaistussäännös. Säännöksellä on vastineensa kirjanpitolain 38 §:n 2 momentissa ja osakeyhtiölain 16 luvun 8 §:ssä.

169 §. Säännös sisältyy asiallisesti samansisältöisenä voimassa olevan 163 §:n 1 momentin toiseen virkkeeseen. Mainitun lainkohdan ensimmäiseen virkkeeseen sisältyvät eräiden asiakirjojen todistamista koskevat muutovaatimukset eivät ole osoittautuneet tarkoituksenmukaisiksi, minkä vuoksi niistä ehdotetaan luovuttaviksi.

170 §. Pykälä vastaa nykyistä 164 §:ää.

171 §. Pykälä on asiallisesti yhtäpitävä nykyisen 165 §:n kanssa.

172 §. Kirjanpitolautakunnalle ehdotetaan annettavaksi ohjeiden ja lausuntojen anto-oikeus osuuskunnille 79 a ja 79 b §:n sään-

nösten soveltamisesta. Säännös vastaa osakeyhtiölain 11 luvun 13 §:n säännöstä.

1.2. Laki osakeyhtiölain 14 luvun 7 §:n muuttamisesta.

Osakeyhtiölain 14 luvun 7 §:ään ehdotetaan selvyiden vuoksi lisättäväksi viittaus osuuskuntalain 156 a §:n osuuskunnan ja osakeyhtiön välistä fuusiota koskevaan säännökseen.

1.3. Laki kaupparekisterilain 10 §:n muuttamisesta.

Kaupparekisterilain 10 §:n 1 momenttiin ehdotetaan lisäosuuspääomaa koskevaan ehdotukseen liittyvä lisäys.

Lisäosuuspääoman muodostaessa osan osuuspääomasta laajassa mielessä, on luonnollista, että osuuskunnan perusilmoituksessa kaupparekisteriin ilmoitetaan osuismaksun suuruuden lisäksi myös lisäosuismaksun suuruus, jos osuuskunta käyttää lisäosuismaksujärjestelmää. Tämän sisältöinen lisäys on tehty perusilmoituksen sisältöä koskevan luettelon 6 kohtaan.

2. Voimaantulo.

Lakien voimaantulolle olisi varattava riittävän pitkä aika, jotta muun muassa rekisteriviranomaiselle jäisi aikaa valmistautua lisäosuismaksujärjestelmän, toiminimen kirjoitus-säännösten sekä tytäryhtiöfuusiosäännösten aiheuttamien uusien tehtävien hoitamista varten. Lakiehdotusten edellyttämien toimien tili- ja kirjanpidollisten järjestelyjen vuoksi lait olisi saatettava voimaan kalenterivuoden alussa. Sopiva ajankohta olisi 1 päivä tammikuuta 1982. Osakeyhtiölakiuudistusta vastaavasti ehdotetaan, että 79 a ja 79 b §:ssä olevia uusia tilinpäätössäännöksiä olisi noudatettava viimeistään silloin, kun laaditaan tilinpäätös lainuudistuksen voimaantulopäivänä tai sen jälkeen alkaneelta tilikaudelta. Varastovarausten merkitsemistä tilinpäätökseen koskevien säännösten voimaantulolle ehdotetaan säädettäväksi erityinen kahden vuoden ylimenoaika, joka vastaa osakeyhtiölain voimaannpanosta annetun lain (735/79) 16 §:n 3 momentin säännöstä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

osuuskuntalain muuttamisesta.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan 28 päivänä toukokuuta 1954 annetun osuuskuntalain (247/54) 33 §:n 3 momentti,

muutetaan 30 §, 31 §:n 1 ja 2 momentti, 34 ja 37 §, 9 luvun otsake, 75, 76 ja 79 §, 86 §, 196 §:n 1 ja 3 momentti sekä 163—165 §,

niistä 163 ja 164 § sellaisina kuin ne ovat 2 päivänä helmikuuta 1979 annetussa laissa (132/79), sekä

lisätään 6 §:ään uusi 2 momentti, lakiin uusi 79 a—79 c §, 88 §:ään uusi 3 ja 4 momentti, jolloin nykyinen 3 momentti siirtyy 5 momentiksi, sekä lakiin uusi 90 a, 91 a, 156 a, uusi 17 a luku, johon samalla siirretään muutettu 163 §, sekä 169—172 § seuraavasti:

6 §.

—————
Jäsenen oikeudesta osallistua osuuskuntaan lisäosuismaksuilla säädetään 17 a luvussa.

30 §.

Kun jonkun jäsenyys osuuskunnassa on lakannut, saa hän tai se, jolle hänen oikeutensa on siirtynyt, vuoden kuluttua sen tili-

kauden päättymisestä, jonka aikana jäsenyys on lakannut, hänen kohdaltaan suoritettun osuusmaksun takaisin, siinä määrin kuin osuuskunnan varat sanotun päivän tilinpäätöksen mukaan laskien siihen riittävät vararahastoon ja arvonorotusrahastoon kajoamatta ja osuuskuntaan silloin kuuluvien jäsenten vastaavaa tai 163 §:n 2 momenttiin perustuvaa oikeutta loukkaamatta.

Jos osuuskunta on asetettu selvitystilaan tai konkurssiin vuoden kuluessa 1 momentissa tarkoitetun tilikauden päättymisestä, määräytyy oikeus osuusmaksun takaisin saamiseen niiden perusteiden mukaan, jotka ovat voimassa osuuskunnan varoja jaettaessa.

31 §.

Jos 30 §:n 1 momentissa tarkoitetun tilinpäätöksen mukaan laskien osuuskunnan velka, vararahasto ja arvonorotusrahasto siihen lisätynä, on varoja suurempi, on se, jonka jäsenyys on lakannut, 29 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitetuista sääntöjen määräyksistä riippumatta velvollinen suorittamaan, mitä osuusmaksusta puuttuu, kuitenkin enintään sen verran, kuin vajauksesta tulee osuusmaksun osalle. Tällaista suoritusta on osuuskunnan vaadittava vuoden kuluessa 30 §:n 1 momentissa tarkoitetun tilikauden päättymisestä.

Jäsenyyden lakkaamisesta huolimatta on osuusmaksu suoritettava kokonaisuudessaan, jos osuuskunta asetetaan selvitystilaan tai konkurssiin vuoden kuluessa 30 §:n 1 momentissa tarkoitetun tilikauden päättymisestä.

34 §.

Vararahastoon on, kunnes se on kertynyt täyteen määräänsä, siirrettävä vuotuisesta ylijäämästä vähintään kahdeskymmenesosa sen jälkeen kun ylijäämästä on vähennetty taseen mukainen tappio edellisiltä tilikausilta.

37 §.

Jos käyttämätön ylijäämä ja vapaat rahastot eivät riitä osuuskunnan tappion peittämiseen, saadaan siihen käyttää osuusmaksuja ja vararahastoa.

Jos jäsenen suorittama osuusmaksu tai osa siitä on käytetty tappion peittämiseen, on koko jäsenelle tuleva ylijäämäosuus pidätettävä hänen osuusmaksunsa suorittamiseksi, kunnes käytetty määrä on maksettu.

Jos vararahastoa on käytetty tappion peittämiseen, ylijäämää ei saa jakaa jäsenille seuraavien kolmen vuoden aikana, ellei vararahastoa ole kartutettu tappion peittämiseen käytetyllä määrällä.

9 luku.

Hallitus ja hallintoneuvosto sekä tilinpäätös.

75 §.

Hallitus edustaa osuuskuntaa ja kirjoittaa sen toiminimen.

Säännöissä voidaan määrätä, että hallituksen jäsenellä tai 80 §:ssä tarkoitetulla osuuskunnan hallinnon hoitajalla on oikeus toiminimen kirjoittamiseen taikka että hallitus tai hallintoneuvosto voi antaa tällaisen oikeuden jäsenelleen tai muulle henkilölle.

76 §.

Toiminimen kirjoittamisoikeutta ei saa antaa henkilölle, joka on vajaavaltainen eikä myöskään ilman valtioneuvoston lupaa sille, joka ei ole tässä maassa asuva Suomen kansalainen.

Toiminimen kirjoittamisoikeutta voidaan rajoittaa niin, että kahdella tai useammalla henkilöllä on vain yhdessä oikeus kirjoittaa toiminimi. Muuta rajoitusta ei saa merkitä kaupparekisteriin.

Hallitus tai hallintoneuvosto voi milloin tahansa peruuttaa antamansa toiminimen kirjoittamisoikeuden.

79 §.

Hallituksen on huolehdittava siitä, että osuuskunnan kirjanpito ja varainhoito on asianmukaisesti järjestetty.

Kultakin tilikaudelta on laadittava tilinpäätös, joka käsittää tuloslaskelman ja taseen.

Tilinpäätös on laadittava kirjanpitolain (655/73) ja tämän lain säännösten mukaan.

79 a §.

Hallituksen ja 80 §:ssä tarkoitetun osuuskunnan hallinnon hoitajan tulee päivätä ja allekirjoittaa tilinpäätös. Jos hallituksen jäsen tai hallinnon hoitaja on esittänyt eriävän mieltänsä tilinpäätöksestä, on tätä koskeva lausuma liitettävä siihen hänen vaatimuksestaan.

Tilinpäätökseen on sisällytettävä tuloslaskelma ja tase viimeistä edelliseltä tilikaudelta. Jos tilikauden aikana tuloslaskelman tai taseen erittelyä on muutettu, on aikaisempaan tilinpäätökseen sisältyviä tietoja mahdollisuuksien mukaan yhdisteltävä niin, että niitä voidaan verrata myöhempään tilinpäätökseen.

Edellä 79 §:n 2 momentissa mainitut asiakirjat on annettava tilintarkastajille vähintään kuukautta ennen sitä kokousta, jossa tilinpäätös on esitettävä vahvistettavaksi.

79 b §.

Jos käyttöomaisuuden arvoa on tilikauden aikana korotettu, on korotusta vastaava määrä merkittävä vastattaviin arvonorotusrahastoon. Rahastoa saadaan käyttää ainoastaan vararahaston kartuttamiseen.

Jos osuuskunnassa, jonka sidottu oma pääoma on enemmän kuin kaksi miljoonaa markkaa tai jonka palveluksessa on kahden viimeksi kuluneen tilikauden aikana ollut keskimäärin yli viisisataa henkilöä, vaihto-omaisuus on aktivoitu hankintamenoa tai sitä pienempää todennäköistä hankintamenoa tai luovutushintaa alhaisempaan määrään, on erotus (*varasto-varaus*) merkittävä erikseen taseeseen. Tuloslaskelmaan on omana eränä merkittävä varastovarauksen lisäys tai vähennys tilikauden aikana.

Edellä 2 momentissa tarkoitetun osuuskunnan tilinpäätökseen on liitettävä rahoituslaskelma. Siinä on annettava selvitys varojen hankinnasta ja niiden käytöstä tilikauden aikana.

79 c §.

Jäljennökset tilinpäätöksestä liitteineen sekä tilintarkastuskertomuksesta on kuuden kuukauden kuluessa tilikauden päättymisestä toimitettava rekisteriviranomaiselle kahtena kappaleena.

Tilinpäätöksen jäljennöksessä on oltava hallituksen jäsenen tai 80 §:ssä tarkoitetun osuuskunnan hallinnon hoitajan todistus tilinpäätöksen vahvistamisen päivämäärästä. Todistuksessa on niin ikään annettava tieto osuuskunnan ylijäämää tai tappiota koskevasta osuuskunnan kokouksen päätöksestä.

86 §.

Osuuskunnan kokouksen on kutakin tilikautta varten valittava vähintään kaksi tilintarkastajaa ja heille varamiehet tarkastamaan

hyvän tilintarkastustavan edellyttämässä laajuudessa osuuskunnan tilinpäätös ja kirjanpito sekä hallinto.

Säännöissä voidaan määrätä, että yksi tai useampia tilintarkastajia, ei kuitenkaan kaikkia, asetetaan muussa kuin edellä mainituksa järjestyksessä.

88 §.

Jos osuuskunnan sidottu oma pääoma on enemmän kuin miljoona markkaa tai sen palveluksessa on kahden viimeksi kuluneen tilikauden aikana ollut keskimäärin yli kaksisataa henkilöä, tulee vähintään yhden tilintarkastajan olla Keskuskauppakamarin tai kauppakamarin hyväksymä tilintarkastaja taikka 4 tai 5 momentissa tarkoitettu yhteisö.

Tilintarkastajaksi voidaan valita Keskuskauppakamarin tai kauppakamarin hyväksymä tilintarkastusyhteisö. Tilintarkastajaksi valitun yhteisön on ilmoitettava osuuskunnan hallitukselle, kenellä on päävastuu tilintarkastuksen toimittamisesta. Tämän henkilön tulee olla Keskuskauppakamarin tai kauppakamarin hyväksymä tilintarkastaja. Hänellä on oltava 1 ja 2 momentissa mainittu kelpoisuus.

90 a §.

Kun tilintarkastus on suoritettu, tilintarkastajien tulee tehdä siitä tilinpäätökseen merkintä, jossa viitataan tilintarkastuskertomukseen. Jos tilintarkastajat katsovat, että tuloslaskelmaa tai tasetta ei ole vahvistettava, on heidän tehtävä siitäkin merkintä.

91 a §.

Tilintarkastaja ei saa yksityiselle jäsenelle tai ulkopuoliselle antaa tietoja sellaisista osuuskunnan asioista, jotka hän tehtävänsä suorittaessaan on saanut tietoonsa, jos siitä voi aiheutua haittaa osuuskunnalle.

Tilintarkastajan tulee vaadittaessa antaa osuuskunnan kokoukselle kaikki osuuskuntaa koskevat tiedot, jollei siitä aiheudu olennaista haittaa osuuskunnalle.

106 §.

Jollei osuuskunnalla ole kaupparekisteriin merkittyä toimikelpoista hallitusta tai osuuskunnan tilinpäätöstä koskevia asiakirjoja ei ole 79 c §:n mukaisesti lähetetty rekisteriviran-

omaiselle yhdeltäkään viimeksi kuluneelta kolmelta tilikaudelta, voi rekisteriviranomainen, osuuskunnan tai hallituksen jäsen, 80 §:ssä tarkoitettu osuuskunnan hallinnon hoitaja taikka velkoja tai muu, jonka oikeus saattaa riippua siitä, että osuuskunnalla on toimikelpoinen hallitus, oikeudelle tai, jos osuuskunnan kotipaikka on kihlakunnanoikeuden tuomiopiirissä, myös kihlakunnantuomarille tehdä hakemuksen osuuskunnan asettamisesta selvitystilaan.

Jollei ennen asian ratkaistavaksi ottamista näytetä, että osuuskunnalla on toimikelpoinen hallitus tai että asiakirjojen lähettämismuutoksen täytyy, oikeuden tulee määrätä osuuskunta asetettavaksi selvitystilaan sekä yksi tai useampia selvitysmiehiä.

156 a §.

Jos osuuskunta omistaa osakeyhtiön kaikki osakkeet, voivat hallitukset tehdä sopimuksen osakeyhtiön sulautumisesta osuuskuntaan. Osuuskunnan ja osakeyhtiön on tehtävä sopimuksesta ilmoitus rekisteröimistä varten. Mitä osakeyhtiölain (734/78) 14 luvun 5 §:ssä on säädetty, on soveltuvin osin noudatettava.

Sulautumisen katsotaan tapahtuneen, kun tuomioistuimen lupaa koskevasta päätöksestä on tehty merkintä kaupparekisteriin. Jos osuuskunnan on sulautumisen johdosta muutettava toimialaa koskevia tai muita sääntöjen määräyksiä, on sulautumista ja sääntöjen muutosta koskeva ilmoitus kaupparekisteriin tehtävä samanaikaisesti.

17 a luku.

Lisäosuusmaksu.

163 §.

Säännöissä voidaan määrätä, että jäsenellä on oikeus osallistua osuuskuntaan yhdellä tai useammalla lisäosuusmaksulla. Lisäosuusmaksuille on suoritettava osuuskunnan ylijäämästä korkoa sääntöjen määräämällä tavalla.

Säännöissä voidaan määrätä, että lisäosuusmaksuilla on parempi oikeus ylijäämään kuin muilla osuusmaksuilla. Säännöissä voidaan myös määrätä, että kertyneet lisäosuusmaksut palautetaan 120 §:ssä tarkoitetussa tapauksessa ennen muita osuusmaksuja tai, jos varat eivät siihen riitä, se osa niistä, mikä kullekin suori-

tettujen lisäosuusmaksujen suhteen mukaisesti laskien tulee.

Lisäosuusmaksut eivät tuota jäsenelle äänioikeutta eikä oikeutta 120 §:n 1 momentissa tarkoitettuun säästöön. Lisäosuusmaksuihin ei voida liittää velvollisuutta lisämaksun tai ylimääräisen maksun suorittamiseen.

163 a §.

Säännöissä on määrättävä lisäosuusmaksun suuruus. Lisäosuusmaksujen on oltava samansuuruiset. Kertyneet lisäosuusmaksut muodostavat lisäosuuspääoman.

Lisäosuusmaksu on suoritettava yhtenä eränä. Lisäosuusmaksuun liittyvät oikeudet ja velvollisuudet syntyvät maksun suorittamisella.

Jäsenluetteloon on merkittävä jäsenen lisäosuusmaksujen lukumäärä.

163 b §.

Jos jäsen on siirtänyt oikeutensa lisäosuusmaksuun, on siirronsaajalla, joka on osuuskunnan jäsen tai joka kuuden kuukauden kuluessa siirrosta tehdystä hakemuksestaan hyväksytään jäseneksi, oikeus lukea hyväkseen siirtäjän suorittama lisäosuusmaksu kokonaisuudessaan. Jollei siirronsaaja hae pääsyä osuuskuntaan, niin kuin tässä on sanottu, tai jos hänen hakemuksensa evätään, hänellä on oikeus vaatia lisäosuusmaksun takaisin maksamista 163 d §:ssä säädettyssä järjestyksessä.

Lisäosuusmaksun siirrosta on siirronsaajan ilmoitettava osuuskunnalle.

163 c §.

Jos osuuskunnassa, jossa on lisäosuuspääoma, tappion peittämiseen käytetään osuusmaksuja, on sen tapahduttava kaikkien osuusmaksujen osalta samassa suhteessa, jollei säännöissä ole toisin määrätty. Mitä 37 §:ssä on säädetty osuusmaksusta, on vastaavasti voimassa lisäosuusmaksusta.

163 d §.

Lisäosuusmaksu palautetaan jäsenelle tai sille, jolle hänen oikeutensa on siirtynyt, 30 §:ssä säädettyä edellytyksin kuuden kuukauden kuluttua sen tilikauden päättymisestä, jonka aikana sitä koskeva vaatimus on esitetty.

Jos osuuskunta on asetettu selvitystilaan tai konkurssiin kuuden kuukauden kuluessa 1 momentissa tarkoitettua tilikauden päättymisestä, määräytyy oikeus lisäosuusmaksun ta-

kaisin saamiseen niiden perusteiden mukaan, jotka ovat voimassa osuuskunnan varoja jaettaessa.

163 e §.

Päätös 163 §:n 1 momentissa tarkoitetun määräyksen ottamisesta sääntöihin on tehtävä 63 §:n 1 momentissa säädettyssä järjestyksessä. Mitä 56 §:n 1 momentissa on säädetty sääntöjen muuttamista koskevan ehdotuksen saattamisesta jäsenten tietoon, on vastaavasti voimassa. Päätös 163 §:n 2 momentissa ja 163 c §:ssä tarkoitetun määräyksen ottamisesta sääntöihin on pätevä vain, jos sen hyväksymisen puolesta on viimeksi pidetyssä kokouksessa annettu vähintään kolme neljäsosaa äänestykseen osallistuneiden äänistä.

18 luku.

Erinäisiä säännöksiä.

164 §.

Jos 79 c §:ssä säädetty velvollisuus toimittaa asiakirjoja rekisteriviranomaiselle laiminlyödyään, voidaan hallituksen jäsen tai 80 §:ssä tarkoitettu osuuskunnan hallinnon hoitaja sakon uhalla velvoittaa toimittamaan ne rekisteriviranomaiselle. Uhkasakon asettaa rekisteriviranomaisen pyynnöstä lääninhallitus.

165 §.

Joka rikkoo tämän lain säännöksiä tilinpäätöksen tai tilintarkastuskertomuksen laatimisesta, on tuomittava, jollei teko ole vähäinen tai siitä ole muualla laissa säädetty ankarampaa rangaistusta, *osuuskuntarikoksesta* sakkoon tai vankeuteen enintään yhdeksi vuodeksi.

169 §.

Jos jäsenet ovat lisämaksuvelvollisia, on eroamisilmoitus tehtävä kaksin kappalein, joista

toinen on annettava takaisin. Viimeksi mainittuun kappaleeseen on tehtävä merkintä siitä, milloin ilmoitus on tullut hallitukselle tai henkilölle, jonka hallitus on asettanut ottamaan vastaan sellaisia ilmoituksia.

170 §.

Osuuskunnasta kaupparekisteriin annettavista ilmoituksista ja tiedonannoista on sen lisäksi, mitä tässä laissa on sanottu, voimassa mitä niistä on erikseen säädetty.

171 §.

Jos osuuskunnan sääntöjen mukaan riidat toiselta puolen osuuskunnan ja toiselta puolen hallituksen jäsenen tai muun 75 §:ssä tarkoitetun osuuskunnan edustajan, selvitysmiehen tai osuuskunnan jäsenen välillä on välimiesten ratkaistava, on tällaisella sääntöjen määräyksellä sama vaikutus kuin välityssopimuksella.

172 §.

Kirjanpitolautakunta voi kirjanpitolaissa säädetyllä tavalla antaa ohjeita ja lausuntoja 79 a ja 79 b §:n säännösten soveltamisesta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 19 .

Tilinpäätökseen, joka laaditaan ennen tämän lain voimaantuloa alkaneelta tilikaudelta, saadaan soveltaa aikaisempaa lainsäädäntöä. Varas-
tovaraus on 79 b §:n 2 momentin mukaisesti merkittävä ensimmäisen kerran viimeistään sen tilikauden tilinpäätökseen, joka alkaa vuoden 19 aikana.

Osuuskunta voi tämän lain vahvistamisen jälkeen tehdä päätöksen sääntöjen muuttamisesta tämän lain mukaisiksi. Päätös voidaan ilmoittaa rekisteröitäväksi jo ennen tämän lain voimaantuloa ja rekisteröidä merkinnällä, että sääntöjen muutos tulee voimaan päivänä
kuuta 19 .

2.

Laki

osakeyhtiölain 14 luvun 7 §:n muuttamisesta.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti lisätään 29 päivänä syyskuuta 1978 annetun osakeyhtiölain (734/78) 14 luvun 7 §:ään uusi 2 momentti seuraavasti:

14 luku.

Sulautuminen ja osakkeiden lunastaminen
tytäryhtiössä.

yhtiön sulautumisesta tähän osuuskuntaan sää-
detään osuuskuntalaissa (247/54).

7 §.

Osuuskunnan kokonaan omistaman osake-

Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 19 .

3.

Laki

kaupparekisterilain 10 §:n muuttamisesta.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 2 päivänä helmikuuta 1979 annetun kaupparekisterilain (129/79) 10 §:n 1 momentin 6 kohta näin kuuluvaksi:

10 §.

Osuuskunnan perusilmoituksessa on mainit-
tava: -----

6) osuusmaksun ja mahdollisen lisäosuus-
maksun suuruus; -----

Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 19 .

Helsingissä 19 päivänä joulukuuta 1980.

Tasavallan Presidentti

URHO KEKKONEN

Oikeusministeri *Christoffer Taxell*

1.

Laki

osuuskuntalain muuttamisesta.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan 28 päivänä toukokuuta 1954 annetun osuuskuntalain (247/54) 33 §:n 3 momentti,

muutetaan 30 §, 31 §:n 1 ja 2 momentti, 34 ja 37 §, 9 luvun otsake, 75, 76 ja 79 §, 86 §, 196 §:n 1 ja 3 momentti sekä 163—165 §,

niistä 163 ja 164 § sellaisina kuin ne ovat 2 päivänä helmikuuta 1979 annetussa laissa (132/79), sekä

lisätään 6 §:ään uusi 2 momentti, lakiin uusi 79 a—79 c §, 88 §:ään uusi 3 ja 4 momentti, jolloin nykyinen 3 momentti siirtyy 5 momentiksi, sekä lakiin uusi 90 a, 91 a, 156 a, uusi 17 a luku, johon samalla siirretään muutettu 163 §, sekä 169—172 § seuraavasti:

Voimassa oleva laki.

Ehdotus.

6 §.

Jäsenen oikeudesta osallistua osuuskuntaan lisäosuusmaksuilla säädetään 17 a luvussa.

30 §.

Kun jonkun jäsenyys osuuskunnassa on lakannut, saakoon hän tai se, jolle hänen oikeutensa on siirtynyt, vuoden kuluttua siitä tilinpäätöspäivästä, joka jäsenyyden lakkaamista lähinnä seuraa, hänen kohdaltaan suoritettun osuusmaksun takaisin, siinä määrin kuin osuuskunnan varat sanotun päivän tilinpäätöksen mukaan laskien siihen riittävät vararahastoon kajoamatta ja osuuskuntaan silloin kuuluvien jäsenten yhtäläistä oikeutta loukkaamatta.

Jos osuuskunta on asetettu selvitystilaan tai konkurssiin vuoden kuluessa 1 momentissa tarkoitetusta tilinpäätöspäivästä, määräytyy oikeus osuusmaksun takaisin saamiseen niiden perusteiden mukaan, jotka ovat voimassa osuuskunnan varoja jaettaessa.

31 §.

Jos 30 §:n 1 momentissa tarkoitetun tilinpäätöksen mukaan laskien osuuskunnan velka,

30 §.

Kun jonkun jäsenyys osuuskunnassa on lakannut, *saa* hän tai se, jolle hänen oikeutensa on siirtynyt, vuoden kuluttua *sen tilikauden päättymisestä, jonka aikana jäsenyys on lakannut*, hänen kohdaltaan suoritettun osuusmaksun takaisin, siinä määrin kuin osuuskunnan varat sanotun päivän tilinpäätöksen mukaan laskien siihen riittävät vararahastoon *ja arvonorotusrahastoon* kajoamatta ja osuuskuntaan silloin kuuluvien jäsenten *vastaavaa tai* 163 §:n 2 momenttiin perustuvaa oikeutta loukkaamatta.

Jos osuuskunta on asetettu selvitystilaan tai konkurssiin vuoden kuluessa 1 momentissa tarkoitetun tilikauden päättymisestä, määräytyy oikeus osuusmaksun takaisin saamiseen niiden perusteiden mukaan, jotka ovat voimassa osuuskunnan varoja jaettaessa.

31 §.

Jos 30 §:n 1 momentissa tarkoitetun tilinpäätöksen mukaan laskien osuuskunnan velka,

Voimassa oleva laki.

vararahasto siihen lisättynä, on varoja suurempi, on se, jonka jäsenyys on lakannut, 29 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitetuista sääntöjen määräyksistä riippumatta velvollinen suorittamaan, mitä osuismaksusta puuttuu, kuitenkin enintään sen verran, kuin vajauksesta tulee osuismaksun osalle. Tällaista suoritusta on osuuskunnan vaadittava vuoden kuluessa sanotusta tilinpäätöspäivästä.

Jäsenyyden lakkaamisesta huolimatta on osuismaksu suoritettava kokonaisuudessaan, jos osuuskunta asetetaan selvitystilaan tai konkurssiin vuoden kuluessa 30 §:n 1 momentissa tarkoitetusta tilinpäätöspäivästä.

Ehdotus.

vararahasto ja arvonorotusrabasto siihen lisättynä, on varoja suurempi, on se, jonka jäsenyys on lakannut, 29 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitetuista sääntöjen määräyksistä riippumatta velvollinen suorittamaan, mitä osuismaksusta puuttuu, kuitenkin enintään sen verran, kuin vajauksesta tulee osuismaksun osalle. Tällaista suoritusta on osuuskunnan vaadittava vuoden kuluessa 30 §:n 1 momentissa tarkoitetun tilikauden päättymisestä.

Jäsenyyden lakkaamisesta huolimatta on osuismaksu suoritettava kokonaisuudessaan, jos osuuskunta asetetaan selvitystilaan tai konkurssiin vuoden kuluessa 30 §:n 1 momentissa tarkoitetun tilikauden päättymisestä.

33 §.

Vararahastoa älköön käytettävä muuhun tarkoitukseen kuin sellaisen tappion peittämiseen, jota ei voida kattaa käyttämättömällä ylijäämällä, muilla rahastoilla eikä osuuspääomalla.

(3 mom. kumotaan.)

34 §.

Vararahastoon on, kunnes se on kasvanut täyteen määräänsä, siirrettävä vuotuisesta ylijäämästä ainakin kymmenesosa, ei kuitenkaan vähäisempää osaa siitä, kuin mikä vastaa kymmenettä osaa prosenttia osuuskunnan vuosivaihdosta.

34 §.

Vararahastoon on, kunnes se on kertynyt täyteen määräänsä, siirrettävä vuotuisesta ylijäämästä vähintään kahdeskymmenesosa sen jälkeen kun ylijäämästä on vähennetty taseen mukainen tappio edellisiltä tilikausilta.

37 §.

Jos jäsenen suorittama osuismaksu tai osa siitä on käytetty osuuskunnan tappion kattamiseen, pidätettäköön koko jäsenelle tuleva ylijäämäosuus hänen osuismaksunsa suorittamiseksi, kunnes käytetty määrä on maksettu.

37 §.

Jos käyttämätön ylijäämä ja vapaat rahastot eivät riitä osuuskunnan tappion peittämiseen, saadaan siihen käyttää osuismaksuja ja vararahastoa.

Jos jäsenen suorittama osuismaksu tai osa siitä on käytetty tappion peittämiseen, on koko jäsenelle tuleva ylijäämäosuus pidätettävä hänen osuismaksunsa suorittamiseksi, kunnes käytetty määrä on maksettu.

Jos vararahastoa on käytetty tappion peittämiseen, ylijäämää ei saa jakaa jäsenille seuraavien kolmen vuoden aikana, ellei vararahastoa ole kartutettu tappion peittämiseen käytetyllä määrällä.

Voimassa oleva laki.

Ehdotus.

9 luku.

Hallitus ja hallintoneuvosto.

75 §.

Hallitus käyttää osuuskunnan puhevaltaa tuomioistuimissa ja viranomaisen luona sekä edustaa muutoin osuuskuntaa. Sama edustamisoikeus on sillä tai niillä, joilla 76 §:n mukaan on oikeus merkitä osuuskunnan toiminimi.

76 §.

Oikeuden toiminimen kirjoittamiseen antaa hallitus tai, jos säännöissä on niin määrätty, hallintoneuvosto tai osuuskunnan kokous. Älköön sellaista oikeutta kuitenkaan annettako henkilölle, joka on vajavaltainen, älköönkään myöskään, ilman valtioneuvoston lupaa, sille, joka ei ole tässä maassa asuva Suomen kansalainen.

Kun toiminimen kirjoittamisoikeus annetaan, voidaan samalla määrätä, että sitä saavat käyttää vain kaksi tai useammat yhdessä. Muuta kuin tässä mainittua rajoitusta älköön merkitä kaupparekisteriin.

Toiminimen kirjoittamisoikeuden voi se, joka on sen antanut, milloin tahansa peruuttaa.

79 §.

Hallituksen on pidettävä huolta sellaisesta kirjanpidosta, kuin osuuskunnan toiminnan laatu vaatii.

Kultakin tilikaudelta on hallituksen laadittava tilinpäätös ja annettava se tilintarkastajille viimeistään kuukautta ennen sitä kokousta, jossa se on esitettävä vahvistettavaksi.

Hallitus ja hallintoneuvosto sekä tilinpäätös.

75 §.

Hallitus edustaa osuuskuntaa ja kirjoittaa sen toiminimen.

Säännöissä voidaan määrätä, että hallituksen jäsenellä tai 80 §:ssä tarkoitetulla osuuskunnan hallinnon hoitajalla on oikeus toiminimen kirjoittamiseen taikka että hallitus tai hallintoneuvosto voi antaa tällaisen oikeuden jäsenelleen tai muulle henkilölle.

76 §.

Toiminimen kirjoittamisoikeutta ei saa antaa henkilölle, joka on vajaavaltainen eikä myöskään ilman valtioneuvoston lupaa sille, joka ei ole tässä maassa asuva Suomen kansalainen.

Toiminimen kirjoittamisoikeutta voidaan rajoittaa niin, että kahdella tai useammalla henkilöllä on vain yhdessä oikeus kirjoittaa toiminimi. Muuta rajoitusta ei saa merkitä kaupparekisteriin.

Hallitus tai hallintoneuvosto voi milloin tahansa peruuttaa antamansa toiminimen kirjoittamisoikeuden.

79 §.

Hallituksen on huolehdittava siitä, että osuuskunnan kirjanpito ja varainhoito on asianmukaisesti järjestetty.

Kultakin tilikaudelta on laadittava tilinpäätös, joka käsittää tuloslaskelman ja taseen.

Tilinpäätös on laadittava kirjanpitolain (655/73) ja tämän lain säännösten mukaan.

79 a §.

Hallituksen ja 80 §:ssä tarkoitetun osuuskunnan hallinnon hoitajan tulee päivätä ja allekirjoittaa tilinpäätös. Jos hallituksen jäsen tai hallinnon hoitaja on esittänyt eriävän mieli-

Voimassa oleva laki.

Ehdotus.

piteensä tilinpäätöksestä, on tätä koskeva lausuma liitettävä siihen hänen vaatimuksestaan.

Tilinpäätökseen on sisällytettävä tuloslaskelma ja tase viimeistä edelliseltä tilikaudelta. Jos tilikauden aikana tuloslaskelman tai taseen erittelyä on muutettu, on aikaisempaan tilinpäätökseen sisältyviä tietoja mahdollisuuksien mukaan yhdisteltävä niin, että niitä voidaan verrata myöhempään tilinpäätökseen.

Edellä 79 §:n 2 momentissa mainitut asiakirjat on annettava tilintarkastajille vähintään kuukautta ennen sitä kokousta, jossa tilinpäätös on esitettävä vahvistettavaksi.

79 b §.

Jos käyttöomaisuuden arvoa on tilikauden aikana korotettu, on korotusta vastaava määrä merkittävä vastattaviin arvonorotusrabastoon. Rabastoa saadaan käyttää ainoastaan vararabaston kartuttamiseen.

Jos osuuskunnassa, jonka sidottu oma pääoma on enemmän kuin kaksi miljoonaa markkaa tai jonka palveluksessa on kahden viimeksi kuluneen tilikauden aikana ollut keskimäärin yli viisisataa henkilöä, vaihto-omaisuus on aktivoitu bankintamenoa tai sitä pienempää todennäköistä bankintamenoa tai luovutushintaa alhaisempaan määrään, on erotus (varastovaraus) merkittävä erikseen taseeseen. Tuloslaskelmaan on omana eränä merkittävä varastovarauksen lisäys tai vähennys tilikauden aikana.

Edellä 2 momentissa tarkoitetun osuuskunnan tilinpäätökseen on liitettävä rahoituslaskelma. Siinä on annettava selvitys varojen bankinnasta ja niiden käytöstä tilikauden aikana.

79 c §.

Jäljennökset tilinpäätöksestä liitteineen sekä tilintarkastuskertomuksesta on kuuden kuukauden kuluessa tilikauden päättymisestä toimitettava rekisteriviranomaiselle kahtena kappaleena.

Tilinpäätöksen jäljennöksessä on oltava hallituksen jäsenen tai 80 §:ssä tarkoitetun osuuskunnan hallinnon hoitajan todistus tilinpäätöksen vahvistamisen päivämäärästä. Todistuksessa on niin ikään annettava tieto osuuskunnan ylijäämää tai tappiota koskevasta osuuskunnan kokouksen päätöksestä.

Voimassa oleva laki.

86 §.

Hallintoa ja tilejä tarkastamaan on osuuskunnan kokouksen kutakin tilikautta varten valittava vähintään kaksi tilintarkastajaa ja heille varamiehet.

Säännöissä voidaan määrätä, että yksi tai useampia tilintarkastajia, kuitenkin enintään puolet, asetetaan muussa kuin edellä mainitussa järjestyksessä.

Ehdotus.

86 §.

Osuuskunnan kokouksen on kutakin tilikautta varten valittava vähintään kaksi tilintarkastajaa ja heille varamiehet tarkastamaan hyvän tilintarkastustavan edellyttämässä laajuudessa osuuskunnan tilinpäätös ja kirjanpito sekä hallinto.

Säännöissä voidaan määrätä, että yksi tai useampia tilintarkastajia, ei kuitenkaan kaikkia, asetetaan muussa kuin edellä mainitussa järjestyksessä.

88 §.

Jos osuuskunnan sidottu oma pääoma on enemmän kuin miljoona markkaa tai sen palveluksessa on kahden viimeksi kuluneen tilikauden aikana ollut keskimäärin yli kaksisataa henkilöä, tulee vähintään yhden tilintarkastajan olla Keskuskauppakamarin tai kauppakamarin hyväksymä tilintarkastaja taikka 4 tai 5 momentissa tarkoitettu yhteisö.

Tilintarkastajaksi voidaan valita Keskuskauppakamarin tai kauppakamarin hyväksymä tilintarkastusyhteisö. Tilintarkastajaksi valitun yhteisön on ilmoitettava osuuskunnan hallitukselle, kenellä on päävastuu tilintarkastuksen toimittamisesta. Tämän henkilön tulee olla Keskuskauppakamarin tai kauppakamarin hyväksymä tilintarkastaja. Hänellä on oltava 1 ja 2 momentissa mainittu kelpoisuus.

90 a §.

Kun tilintarkastus on suoritettu, tilintarkastajien tulee tehdä siitä tilinpäätökseen merkintä, jossa viitataan tilintarkastuskertomukseen. Jos tilintarkastajat katsovat, että tuloslaskelmaa tai tasetta ei ole vahvistettava, on heidän tehtävä siitäkin merkintä.

91 a §.

Tilintarkastaja ei saa yksityiselle jäsenelle tai ulkopuoliselle antaa tietoja sellaisista osuuskunnan asioista, jotka hän tehtävänsä suorittaessaan on saanut tietoonsa, jos siitä voi aiheutua haittaa osuuskunnalle.

Voimassa oleva laki.

Ehdotus.

106 §.

Jollei osuuskunnalla ole kaupparekisteriin merkittyä toimikelpoista hallitusta, saakoon osuuskunnan tai hallituksen jäsen taikka velkoja tai muu, jonka oikeutta asia voi koskea, oikeudelle tai, jos osuuskunnan kotipaikka on kihlakunnanoikeuden tuomiopiirissä, myös kihlakunnantuomarille tehdä hakemuksen osuuskunnan asettamisesta selvitystilaan.

Ellei ennen asian ratkaistavaksi ottamista näytetä, että osuuskunnalla on toimikelpoinen hallitus, oikeus päättäköön, että osuuskunta on asetettava selvitystilaan, ja määrätköön yhden tai useampia selvitysmiehiä.

106 §.

Jollei osuuskunnalla ole kaupparekisteriin merkittyä toimikelpoista hallitusta tai osuuskunnan tilinpäätöstä koskevia asiakirjoja ei ole 79 c §:n mukaisesti lähetetty rekisteriviranomaiselle yhdeltäkään viimeksi kuluneelta kolmelta tilikaudelta, voi rekisteriviranomainen, osuuskunnan tai hallituksen jäsen, 80 §:ssä tarkoitettu osuuskunnan hallinnon hoitaja taikka velkoja tai muu, jonka oikeus saattaa riippua siitä, että osuuskunnalla on toimikelpoinen hallitus, oikeudelle tai, jos osuuskunnan kotipaikka on kihlakunnanoikeuden tuomiopiirissä, myös kihlakunnantuomarille tehdä hakemuksen osuuskunnan asettamisesta selvitystilaan.

Jollei ennen asian ratkaistavaksi ottamista näytetä, että osuuskunnalla on toimikelpoinen hallitus tai että asiakirjojen lähettämismuuttuus on täytetty, oikeuden tulee määrätä osuuskunta asetettavaksi selvitystilaan sekä yksi tai useampia selvitysmiehiä.

156 a §.

Jos osuuskunta omistaa osakeyhtiön kaikki osakkeet, voivat hallitukset tehdä sopimuksen osakeyhtiön sulautumisesta osuuskuntaan. Osuuskunnan ja osakeyhtiön on tehtävä sopimuksesta ilmoitus rekisteröimistä varten. Mitä osakeyhtiölain (734/78) 14 luvun 5 §:ssä on säädetty, on soveltuvin osin noudatettava.

Sulautumisen katsotaan tapahtuneen, kun tuomioistuimen lupaa koskevasta päätöksestä on tehty merkintä kaupparekisteriin. Jos osuuskunnan on sulautumisen johdosta muutettava toimialaa koskevia tai muita sääntöjen määräyksiä, on sulautumista ja sääntöjen muutosta koskeva ilmoitus kaupparekisteriin tehtävä samanaikaisesti.

Voimassa oleva laki.

Ehdotus.

17 a luku.

Lisäosuusmaksu.

163 §.

Ks. sivu 34.

163 §.

Säännöissä voidaan määrätä, että jäsenellä on oikeus osallistua osuuskuntaan yhdellä tai useammalla lisäosuusmaksulla. Lisäosuusmaksuille on suoritettava osuuskunnan ylijäämästä korkoa sääntöjen määräämällä tavalla.

Säännöissä voidaan määrätä, että lisäosuusmaksuilla on parempi oikeus ylijäämään kuin muilla osuusmaksuilla. Säännöissä voidaan myös määrätä, että kertyneet lisäosuusmaksut palautetaan 120 §:ssä tarkoitetussa tapauksessa ennen muita osuusmaksuja tai, jos varat eivät siihen riitä, se osa niistä, mikä kullekin suoritettujen lisäosuusmaksujen suhteen mukaisesti laskien tulee.

Lisäosuusmaksut eivät tuota jäsenelle ääni-oikeutta eikä oikeutta 120 §:n 1 momentissa tarkoitettuun säästöön. Lisäosuusmaksuihin ei voida liittää velvollisuutta lisämaksun tai ylimääräisen maksun suorittamiseen.

163 a §.

Säännöissä on määrättävä lisäosuusmaksun suuruus. Lisäosuusmaksujen on oltava samansuuruiset. Kertyneet lisäosuusmaksut muodostavat lisäosuuspääoman.

Lisäosuusmaksu on suoritettava yhtenä eränä. Lisäosuusmaksuun liittyvät oikeudet ja velvollisuudet syntyvät maksun suorittamisella.

Jäsenluetteloon on merkittävä jäsenen lisäosuusmaksujen lukumäärä.

163 b §.

Jos jäsen on siirtänyt oikeutensa lisäosuusmaksuun, on siirronsaajalla, joka on osuuskunnan jäsen tai joka kuuden kuukauden kuluessa siirrosta tehdystä hakemuksestaan hyväksytään jäseneksi, oikeus lukea hyväkseen siirtäjän suorittama lisäosuusmaksu kokonaisuudessaan. Jollei siirronsaaja hae pääsyä osuuskuntaan, niin kuin tässä on sanottu, tai jos hänen hake-

Voimassa oleva laki.

Ehdotus.

muksensa evätään, hänellä on oikeus vaatia lisäosuusmaksun takaisin maksamista 163 d §:ssä säädettyssä järjestyksessä.

Lisäosuusmaksun siirrosta on siirronsaajan ilmoitettava osuuskunnalle.

163 c §.

Jos osuuskunnassa, jossa on lisäosuuspääoma, tappion peittämiseen käytetään osuusmaksuja, on sen tapahduttava kaikkien osuusmaksujen osalta samassa suhteessa, jollei säännöissä ole toisin määrätty. Mitä 37 §:ssä on säädetty osuusmaksusta, on vastaavasti voimassa lisäosuusmaksusta.

163 d §.

Lisäosuusmaksu palautetaan jäsenelle tai sille, jolle hänen oikeutensa on siirtynyt, 30 §:ssä säädettyin edellytyksin kuuden kuukauden kuluttua sen tilikauden päättymisestä, jonka aikana sitä koskeva vaatimus on esitetty.

Jos osuuskunta on asetettu selvitystilaan tai konkurssiin kuuden kuukauden kuluessa 1 momentissa tarkoitetun tilikauden päättymisestä, määräytyy oikeus lisäosuusmaksun takaisin saamiseen niiden perusteiden mukaan, jotka ovat voimassa osuuskunnan varoja jaettaessa.

163 e §.

Päätös 163 §:n 1 momentissa tarkoitetun määräyksen ottamisesta sääntöihin on tehtävä 63 §:n 1 momentissa säädettyssä järjestyksessä. Mitä 56 §:n 1 momentissa on säädetty sääntöjen muuttamista koskevan ehdotuksen saattamisesta jäsenten tietoon, on vastaavasti voimassa. Päätös 163 §:n 2 momentissa ja 163 c §:ssä tarkoitetun määräyksen ottamisesta sääntöihin on pätevä vain, jos sen hyväksymisen puolesta on viimeksi pidetyssä kokouksessa annettu vähintään kolme neljäsosaa äänestykseen osallistuneiden äänistä.

Voimassa oleva laki.

Ehdotus.

18 luku.

Erinäisiä säännöksiä.

164 §.

Ks. jäljempänä.

165 §.

Ks. jäljempänä.

163 §.

Perustamiskirja (4 §), hakemus jäseneksi pääsemisestä (19 §), eroamisilmoitus (20 §), ilmoitus siitä, että oikeus osuusmaksuun on siirretty (23 §), kuolleen jäsenen oikeudenomistajan hakemus jäseneksi pääsemisestä tai ilmoitus liittymisoikeuden käyttämisestä (25 §) sekä 56, 63, 103 ja 152 §:ssä tarkotettu ilmoitus päätökseen yhtymisestä on oleva kahden henkilön oikeaksi todistama. Jos jäsenet ovat lisämaksuvelvollisia, on eroamisilmoitus tehtävä kaksin kappalein, joista toinen on annettava takaisin, ja on tähän kappaleeseen tehtävä merkintä, milloin ilmoitus on tullut hallitukselle tai henkilölle, jonka hallitus on asettanut ottamaan vastaan sellaisia ilmoituksia.

164 §.

Osuuskunnasta kaupparekisteriin annettavista ilmoituksista ja tiedonannosta on sen lisäksi, mitä tässä laissa on sanottu, voimassa mitä niistä on erikseen säädetty.

165 §.

Jos osuuskunnan sääntöjen mukaan riidan toiselta puolen osuuskunnan ja toiselta puolen hallituksen jäsenen tai muun 75 §:ssä tarkoitettun osuuskunnan edustajan, selvitysmiehen tai osuuskunnan jäsenen välillä on välimiesten

164 §.

*Jos 79 c §:ssä säädetty velvollisuus toimittaa asiakirjoja rekisteriviranomaiselle laiminlyö-
dään, voidaan hallituksen jäsen tai 80 §:ssä
tarkoitettu osuuskunnan hallinnon hoitaja sa-
kon uhalla velvoittaa toimittamaan ne rekis-
teriviranomaiselle. Uhkasakon asettaa rekisteri-
viranomaisen pyynnöstä lääninhallitus.*

165 §.

*Joka rikkoor tämän lain säännöksiä tilinpä-
ätöksen tai tilintarkastuskertomuksen laatimi-
sesta, on tuomittava, jollei teko ole vähäinen
tai siitä ole muualla laissa säädetty ankaram-
paa rangaistusta, o s u u s k u n t a r i k o k s e s-
ta sakkoon tai vankeuteen enintään yhdeksi
vuodeksi.*

169 §.

*Jos jäsenet ovat lisämaksuvelvollisia, on eroa-
misilmoitus tehtävä kaksin kappalein, joista
toinen on annettava takaisin. Viimeksi mainit-
tuun kappaleeseen on tehtävä merkintä siitä,
milloin ilmoitus on tullut hallitukselle tai
henkilölle, jonka hallitus on asettanut ottamaan
vastaan sellaisia ilmoituksia.*

170 §.

*Osuuskunnasta kaupparekisteriin annettavista
ilmoituksista ja tiedonannoista on sen lisäksi,
mitä tässä laissa on sanottu, voimassa mitä
niistä on erikseen säädetty.*

171 §.

*Jos osuuskunnan sääntöjen mukaan riidat
toiselta puolen osuuskunnan ja toiselta puolen
hallituksen jäsenen tai muun 75 §:ssä tarkoi-
tetun osuuskunnan edustajan, selvitysmiehen
tai osuuskunnan jäsenen välillä on välimiesten*

Voimassa oleva laki.

ratkaistava, olkoon tällaisella sääntöjen määräyksellä sama vaikutus kuin välityssopimuksella.

Ehdotus.

ratkaistava, on tällaisella sääntöjen määräyksellä sama vaikutus kuin välityssopimuksella.

172 §.

Kirjanpitolautakunta voi kirjanpitolaissa säädetyllä tavalla antaa ohjeita ja lausuntoja 79 a ja 79 b §:n säännösten soveltamisesta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 19 .

Tilinpäätökseen, joka laaditaan ennen tämän lain voimaantuloa alkaneelta tilikaudelta, saadaan soveltaa aikaisempaa lainsäädäntöä. Varastovaraus on 79 b §:n 2 momentin mukaisesti merkittävä ensimmäisen kerran viimeistään sen tilikauden tilinpäätökseen, joka alkaa vuoden 19 aikana.

Osuuskunta voi tämän lain vahvistamisen jälkeen tehdä päätöksen sääntöjen muuttamisesta tämän lain mukaisiksi. Päätös voidaan ilmoittaa rekisteröitäväksi jo ennen tämän lain voimaantuloa ja rekisteröidä merkinnällä, että sääntöjen muutos tulee voimaan päivänä
kuuta 19 .

2.

Laki

osakeyhtiölain 14 luvun 7 §:n muuttamisesta.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti lisätään 29 päivänä syyskuuta 1978 annetun osakeyhtiölain (734/78) 14 luvun 7 §:ään uusi 2 momentti seuraavasti:

*Voimassa oleva laki.**Ehdotus.*

14 luku.

Sulautuminen ja osakkeiden lunastaminen
tytäryhtiössä.

7 §.

Osuuskunnan kokonaan omistaman osakeyhtiön sulautumisesta tähän osuuskuntaan säädetään osuuskuntalaissa (247/54).

Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 19 .

3.

Laki**kaupparekisterilain 10 §:n muuttamisesta.**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 2 päivänä helmikuuta 1979 annetun kaupparekisterilain (129/79) 10 §:n 1 momentin 6 kohta näin kuuluvaksi:

*Voimassa oleva laki.**Ehdotus.*

10 §.

Osuuskunnan perusilmoituksessa on mainittava:

6) osuismaksun suuruus;

6) osuismaksun ja mahdollisen lisäosuismaksun suuruus;

Tämä laki tulee voimaan _____
kuuta 19 _____ päivä